

BENDROJO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 10 d.*

„Išorės santykiai — Sąjungos ir Maroko susitarimas pasikeičiant raštais — Abipusis liberalizavimas žemės ūkio produktų, perdirbtų žemės ūkio produktų, žuvies ir žuvininkystės produktų srityje — Susitarimo taikymas Vakarų Sacharai — Front Polisario — Ieškinys dėl panaikinimo — Teisė pareikšti ieškinį — Tiesioginė ir konkreti sąsaja — Priimtinumas — Atitiktis tarptautinei teisei — Pareiga motyvuoti — Teisė į gynybą“

Byloje T-512/12

Front populaire pour la libération de la saquia-el-hamra ir du rio de oro (Front Polisario), atstovaujamas advokatų: iš pradžių – C.-E. Hafiz ir G. Devers, vėliau – G. Devers,

ieškovas,

prieš

Europos Sąjungos Tarybą, atstovaujamą S. Kyriakopoulou, Á. de Elera-San Miguel Hurtado, A. Westerhof Löfflerová ir N. Rouam,

atsakovę,

palaikomą

Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos F. Castillo de la Torre, E. Paasivirta ir D. Stefanov, vėliau F. Castillo de la Torre ir E. Paasivirta,

įstojusios į bylą šalies,

dėl prašymo panaikinti 2012 m. kovo 8 d. Tarybos sprendimą 2012/497/ES dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo pasikeičiant laiškais dėl abipusių liberalizavimo priemonių, taikomų žemės ūkio produktams, perdirbtiems žemės ūkio produktams, žuviai ir žuvininkystės produktams, dėl 1, 2 bei 3 protokolų ir jų priedų pakeitimo ir dėl Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, dalinio pakeitimo sudarymo (OL L 241, p. 2)

BENDRASIS TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas D. Gratsias (pranešėjas), teisėjai M. Kancheva ir C. Wetter,

posėdžio sekretorė S. Bukšek Tomac, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. birželio 16 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

Dėl Vakarų Sacharos tarptautinio statuso

- 1 Vakarų Sachara yra Šiaurės Vakarų Afrikos teritorija, kuri šiaurėje ribojasi su Maroku, šiaurės rytuose – su Alžyru, rytuose ir pietuose – su Mauritania, o jos vakarinį krantą skalauja Atlanto vandenynas. Po 1884 m. Berlyno (Vokietija) konferencijos Vakarų Sacharą kolonizavo Ispanijos Karalystė ir nuo Antrojo pasaulinio karo ji buvo Ispanijos provincija. 1956 m. įgijusi nepriklausomybę Maroko Karalystė pareikalavo Vakarų Sacharos „išlaisvinimo“, teigdama, kad ši teritorija priklauso jai.
- 2 1960 m. gruodžio 14 d. Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) Generalinė Asamblėja priėmė Rezoliuciją 1514 (XV) dėl nepriklausomybės suteikimo kolonijinėms šalims ir tautoms.
- 3 1963 m., kai Ispanijos Karalystė pagal Jungtinių Tautų Chartijos 73 straipsnio e punktą pateikė informaciją, JTO įtraukė Vakarų Sacharą į priklausomų teritorijų sąrašą. Ji jame yra iki šiol.
- 4 1966 m. gruodžio 20 d. JTO Generalinė Asamblėja priėmė Rezoliuciją 2229 (XXI) dėl Ifnio ir Ispanijos Sacharos, patvirtinančią „neatimamą <...> Ispanijos Sacharos tautos teisę į sprendimą“. Ji pareikalavo Ispanijos Karalystės kaip administracinės valdžios „atsižvelgiant į Ispanijos Sacharos vietos tautos siekius ir konsultuojantis su Maroko ir Mauritanijos vyriausybėmis ir visais kitais suinteresuotaisiais asmenimis kuo skubiau nustatyti referendumo, kuris būtų rengiamas globojant [JTO] ir galiausiai suteiktų vietiniams šios teritorijos gyventojams galimybę laisvai įgyvendinti sprendimo teisę, organizavimo sąlygas“.
- 5 Ieškovas *Front populaire pour la libération de la saquia-el-hamra et du rio de oro* (toliau – *Front Polisario*) buvo įsteigtas 1973 m. gegužės 10 d. Pagal jo įstatų, patvirtintų 2011 m. gruodžio mėn. per trylikąjį kongresą, 1 straipsnį tai yra „nacionalinio išsilaisvinimo judėjimas, įkurtas po ilgo sahravių pasipriešinimo įvairioms užsienio okupacijos formoms“.
- 6 1974 m. rugpjūčio 20 d. Ispanijos Karalystė pranešė JTO, kad siūlo Vakarų Sacharoje surengti JTO globojamą referendumą.
- 7 1974 m. gruodžio 13 d. priimta Rezoliucija 3292 (XXIX) dėl Ispanijos Sacharos JTO Generalinė Asamblėja nusprendė prašyti Tarptautinio Teisingumo Teismo konsultacinės nuomonės dėl to, ar Vakarų Sachara (Rio de Oro ir Sakiet el Hamra) tuo metu, kai ją kolonizavo Ispanijos Karalystė, buvo niekam nepriklausanti teritorija (*terra nullius*). Jei į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ji taip pat prašė Tarptautinio Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl Vakarų Sacharos teisinių ryšių su Maroko Karalyste ir Mauritania. Be to, JTO Generalinė Asamblėja paprašė Ispanijos Karalystės, kurią ji laikė administracine valdžia, atidėti Vakarų Sacharoje numatomą surengti referendumą, kol ji aiškiai nepareiškė pozicijos dėl politikos, kuria reikia vadovautis siekiant paspartinti teritorijos dekolonizacijos procesą. Generalinė Asamblėja taip pat paprašė specialiojo komiteto, kuriam pavesta ištirti padėtį, susijusią su šio sprendimo 2 punkte nurodytos rezoliucijos įgyvendinimu, „stebėti padėtį teritorijoje, įskaitant misijos išsiuntimą į teritoriją“.
- 8 1975 m. spalio 16 d. Tarptautinis Teisingumo Teismas priėmė prašytą konsultacinę nuomonę (*Vakarų Sachara*, konsultacinė nuomonė, TTT Rinkiny, 1975, p. 12). Pagal šią nuomonę Vakarų Sachara (Rio de Oro ir Sakiet el Hamra) tuo metu, kai Ispanijos Karalystė ją kolonizavo, nebuvo niekam nepriklausanti teritorija (*terra nullius*). Tarptautinis Teisingumo Teismas savo nuomonėje taip pat pažymėjo, kad Vakarų Sachara turėjo teisinių ryšių su Maroko Karalyste ir Mauritania, tačiau jam pateikta medžiaga ir informacija nerodo jokio suverenumo ryšio tarp, pirma, Vakarų Sacharos ir,

- antra, Maroko Karalystės ar Mauritanijos. Savo nuomonės 162 punkte jis taip pat teigė, kad nenustatė teisinių ryšių, dėl kurių galėtų pasikeisti 1960 m. gruodžio 14 d. JTO Generalinės Asamblėjos rezoliucijos 1514 (XV) dėl nepriklausomybės suteikimo kolonijinėms šalims ir tautoms (žr. šio sprendimo 2 punktą) taikymas Vakarų Sacharos dekolonizacijai, visų pirma apsisprendimo principo taikymas, teritorijos tautoms laisvai ir iš tikrųjų išreiškiant savo valią.
- 9 1975 m. rudenį padėtis Vakarų Sacharoje pablogėjo. Savo kalboje tą pačią dieną, kai buvo paskelbta minėta Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonė, Maroko karalius, pareiškęs, jog „visas pasaulis“ pripažino, kad Vakarų Sachara priklauso Marokui ir kad marokiečiams telieka „užimti [savo] teritoriją“, paragino surengti „taikų žygį“ į Vakarų Sacharą, kuriame dalyvautų 350 000 žmonių.
 - 10 JTO Saugumo Taryba (toliau – Saugumo Taryba) kreipėsi į suinteresuotuosius asmenis, ragindama juos elgtis santūriai ir nuosaikiai, ir išreiškė rūpestį dėl rimtos padėties regione trimis rezoliucijomis dėl Vakarų Sacharos: 1975 m. spalio 22 d. Rezoliucija 377 (1975), 1975 m. lapkričio 2 d. Rezoliucija 379 (1975) ir 1975 m. lapkričio 6 d. Rezoliucija 380 (1975). Pastarojoje rezoliucijoje Saugumo Taryba apgailestavo dėl Maroko karaliaus paskelbto žygio ir pareikalavo Maroko Karalystės nedelsiant atšaukti visus šio žygio dalyvius iš Vakarų Sacharos teritorijos.
 - 11 1975 m. lapkričio 14 d. Madride (Ispanija) Ispanijos Karalystė, Maroko Karalystė ir Mauritanijos Islamo Respublika pasirašė principų deklaraciją dėl Vakarų Sacharos (Madrido susitarimai). Šioje deklaracijoje Ispanijos Karalystė pakartojo savo sprendimą dekolonizuoti Vakarų Sacharą. Be to, buvo susitarta, kad Ispanijos Karalystės, kaip Vakarų Sacharos administracinės valdžios, įgaliojimai ir atsakomybės sritys būtų perduotos laikinajai trišalei administracijai.
 - 12 1976 m. vasario 26 d. Ispanijos Karalystė pranešė JTO generaliniam sekretoriui, kad nuo šios dienos pasitraukia iš Vakarų Sacharos teritorijos ir nuo dabar nebeprisiima jokios tarptautinės atsakomybės, susijusios su šios teritorijos valdymu. Per tą laiką Vakarų Sacharoje tarp Maroko Karalystės, Mauritanijos Islamo Respublikos ir *Front Polisario* išplieskė ginkluotas konfliktas.
 - 13 1976 m. balandžio 14 d. Maroko Karalystė ir Mauritanijos Islamo Respublika pasirašė konvenciją dėl jų sienų ribų nustatymo, pagal kurią pasidalijo Vakarų Sacharos teritoriją. Tačiau pagal 1979 m. rugpjūčio mėn. jos ir *Front Polisario* sudarytą taikos sutartį Mauritanijos Islamo Respublika pasitraukė iš Vakarų Sacharos teritorijos. Po šio pasitraukimo Marokas išplėtė savo okupaciją į Mauritanijos atlaisvintą teritoriją.
 - 14 1979 m. lapkričio 21 d. Rezoliucijoje 34/37 dėl Vakarų Sacharos Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja patvirtino „neatimamą Vakarų Sacharos tautos teisę į apsisprendimą ir nepriklausomybę“ ir pasveikino Mauritanijos Islamo Respubliką ir *Front Polisario* sudarius taikos sutartį (žr. šio sprendimo 13 punktą). Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja taip pat labai apgailestavo, kad „padėtis pablogėjo dėl to, kad Marokas ir toliau yra okupavęs Vakarų Sacharą ir kad jis išplėtė savo okupaciją į Mauritanijos neseniai atlaisvintą teritoriją“. Ji pareikalavo Maroko Karalystės, kad ir ji išipareigotų siekti taikos, ir šiuo tikslu rekomendavo *Front Polisario*, „atstovaujančiam Vakarų Sacharos tautoms, visapusiškai dalyvauti ieškant teisingo, ilgalaikio ir galutinio politinio sprendimo dėl Vakarų Sacharos“.
 - 15 *Front Polisario* ir Maroko Karalystė toliau tęsė ginkluotą konfliktą. Tačiau 1988 m. rugpjūčio 30 d. abi šalys iš esmės sutiko su, be kita ko, JTO generalinio sekretoriaus pateiktais siūlymais išspręsti ginčą. Buvo numatyta, kad konflikto šalys nutrauks ugnį, taip pat pereinamasis laikotarpis, per kurį prižiūrint JTO būtų galima surengti referendumą dėl apsisprendimo. 1991 m. balandžio 29 d. Rezoliucija 690 (1991) dėl padėties Vakarų Sacharoje Saugumo Taryba įsteigė savo vadovaujamą Jungtinių Tautų misiją dėl referendumo surengimo Vakarų Sacharoje (MINURSO). Dislokavus MINURSO, Maroko Karalystė ir *Front Polisario* sudaryto susitarimo dėl ugnies nutraukimo buvo iš esmės laikomasi, tačiau referendumas dar nebuvo surengtas, nors šiuo tikslu toliau dėtos pastangos ir tarp abiejų suinteresuotųjų šalių toliau vyko derybos.

- 16 Šiuo metu didžiąją Vakarų Sacharos teritorijos dalį kontroliuoja Maroko Karalystė, o *Front Polisario* kontroliuoja mažesnę rytinę dalį, kuri labai mažai apgyvendinta. *Front Polisario* kontroliuojama teritorija nuo Maroko Karalystės kontroliuojamos teritorijos atskirta Maroko Karalystės pastatyta smėlio siena, kurią prižiūri Maroko kariuomenė. *Front Polisario* administruojamose stovyklose, esančiose Alžyro teritorijoje, netoli Vakarų Sacharos, gyvena daug pabėgėlių iš Vakarų Sacharos.

Dėl ginčijamo sprendimo ir jo aplinkybių

- 17 1996 m. vasario 26 d. Briuselyje buvo sudarytas Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimas, kuriuo įsteigiama Europos Bendrijų ir jų valstybių narių bei Maroko Karalystės asociacija (OL L 70, 2000, p. 2, toliau – Asociacijos susitarimas su Maroku).
- 18 Pagal šio susitarimo 1 straipsnį juo įsteigiama asociacija tarp, pirma, Europos Bendrijų, Europos anglies ir plieno bendrijos (Asociacijos susitarime su Maroku kartu vadinamos Bendrija) ir jų valstybių narių ir, antra, Maroko Karalystės. Asociacijos susitarimas su Maroku padalytas į aštuonias antraštines dalis, atitinkamai susijusias su laisvu prekių judėjimu, įsisteigimo teise, paslaugomis, „mokėjimais, kapitalu, konkurencija ir kitomis ekonominėmis nuostatomis“, ekonominiu bendradarbiavimu, socialiniu ir kultūriniu bendradarbiavimu, finansiniu bendradarbiavimu, bendrosiomis institucinėmis ir baigiamosiomis nuostatomis. Asociacijos susitarimas su Maroku taip pat turi septynis priedus, pirmuose šešiuose išvardytos prekės, nurodytos kai kuriose jo 10, 11 ir 12 straipsnių (kurie yra antraštinėje dalyje, susijusioje su laisvu prekių judėjimu) nuostatose, o 7 priedas susijęs su intelektine, pramonine ir komercine nuosavybe. Prie Asociacijos susitarimo su Maroku taip pat pridėti penki protokolai, atitinkamai susiję su tvarka, taikoma Maroko kilmės žemės ūkio prekių importui į Bendriją, tvarka, taikoma Maroko kilmės žuvų produktų importui į Bendriją, tvarka, taikoma Bendrijos kilmės produktų importui į Maroką, sąvokos „kilmės prekės“ apibrėžtimi, administracinio bendradarbiavimo metodais ir galiausiai administracinių institucijų savitarpio pagalba muitų srityje. 1, 4 ir 5 protokolai turi savo priedus, o 4 protokolai, susijęs su sąvokos „kilmės prekės“ apibrėžtimi, yra labai didelės apimties.
- 19 Asociacijos susitarimas su Maroku, jo protokolai, pridėti kaip priedai, deklaracijos ir pasikeitimai raštais, pridėti prie baigiamojo akto, Europos bendrijos ir Europos anglių ir plieno bendrijos vardu patvirtinti 2000 m. sausio 24 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 2000/204/EB, EAPB dėl Asociacijos susitarimo su Maroku sudarymo (OL L 70, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 175).
- 20 Pagal 2012 m. kovo 8 d. Tarybos sprendimą 2012/497/ES dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo pasikeičiant laiškais dėl abipusių liberalizavimo priemonių, taikomų žemės ūkio produktams, perdirbtiems žemės ūkio produktams, žuviai ir žuvininkystės produktams, dėl 1, 2 bei 3 protokolų ir jų priedų pakeitimo ir dėl Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, dalinio pakeitimo sudarymo (OL L 241, p. 2, toliau – ginčijamas sprendimas) Europos Sąjungos Taryba Europos Sąjungos vardu patvirtino Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimą pasikeičiant laiškais dėl abipusių liberalizavimo priemonių, dėl 1, 2 bei 3 protokolų ir jų priedų pakeitimo ir Asociacijos susitarimo su Maroku pakeitimų.
- 21 Ginčijamu sprendimu patvirtintu susitarimu, kurio tekstas paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, buvo panaikintas Asociacijos susitarimo su Maroku 10 straipsnis, buvęs jo II antraštinėje dalyje, susijusioje su laisvu prekių judėjimu, ir iš dalies pakeisti jo II antraštinėje dalyje esantys 7, 15, 17 ir 18 straipsniai bei skyriaus, kuris taip pat yra šioje antraštinėje dalyje, pavadinimas. Ginčijamu sprendimu patvirtintame susitarime taip pat pakeistas Asociacijos susitarimo su Maroku 1, 2 ir 3 protokolų tekstas.

Procesas ir šalių reikalavimai

- 22 Ieškovas pareiškė šį ieškinį, jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2012 m. lapkričio 19 d. Atsakydamas į prašymą pašalinti trūkumus, ieškovas, be kita ko, 2013 m. sausio 2 ir 31 d. pateikė įrodymų, kad jo advokatui suteiktas įgaliojimas buvo sudarytas veikti *Front Polisario* vardu įgaliootojo asmens, ir *Front Polisario* įstatus.
- 23 Po to, kai 2013 m. balandžio 16 d. Taryba pateikė atsiliepimą į ieškinį, Bendrasis Teismas, taikydamas proceso organizavimo priemones, paprašė ieškovo atsakyti į kelis klausimus. Šiomis aplinkybėmis jis, be kita ko, paprašė pateikti įrodymų, ar *Front Polisario* pagal tarptautiniu mastu pripažintos valstybės teisę yra įsteigtas kaip juridinis asmuo. Be to, *Front Polisario* buvo paprašyta pateikti pastabas dėl Tarybos atsiliepime į ieškinį pateikto argumento, kad ieškinį reikia atmesti kaip nepriimtina.
- 24 Ieškovas atsakė į Bendrojo Teismo klausimus dokumentu, jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2013 m. rugsėjo 26 d.
- 25 2013 m. lapkričio 6 d. Bendrojo Teismo aštuntosios kolegijos pirmininko nutartimi Europos Komisijai buvo leista įstoti į bylą palaikyti Tarybos reikalavimų. Savo įstojimo į bylą paaiškinimą ji pateikė 2013 m. gruodžio 17 d. Taryba ir ieškovas pastabas dėl šio paaiškinimo pateikė atitinkamai 2014 m. sausio 24 d. ir vasario 20 d.
- 26 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Bendrasis Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį. Taikydamas proceso organizavimo priemones jis paprašė Tarybos ir Komisijos atsakyti į vieną klausimą. Jos atsakė per nustatytą terminą.
- 27 2015 m. birželio 2 d. Bendrojo Teismo kanceliarijai pateiktu dokumentu ieškovas paprašė leisti prie bylos medžiagos pridėti tris anksčiau nepateiktus dokumentus, kurie, jo nuomone, yra reikšmingi ginčui išspręsti. 2015 m. birželio 12 d. sprendimu Bendrojo Teismo aštuntosios kolegijos pirmininkas nusprendė pridėti šį prašymą ir jo priedus prie bylos medžiagos.
- 28 Atsakė ir įstojusi į bylą šalis per posėdį pateikė savo pastabas, susijusias su nagrinėjamais dokumentais. Atsižvelgdama į tai Taryba teigė, kad jie pateikti pavėluotai ir kad bet kuriuo atveju juose nėra jokios naujos informacijos, kurią vertėtų aptarti. Komisija išreiškė abejonių dėl šių dokumentų reikšmės ginčui išspręsti.
- 29 Ieškovas prašo panaikinti ginčijamą sprendimą „ir atitinkamai visus jo įgyvendinimo aktus“.
- 30 Tačiau per posėdį ieškovo atstovas nurodė, kad nuoroda į „visus jo įgyvendinimo aktus“ yra korektūros klaida ir kad ieškovo reikalavimus reikia suprasti taip, kad jis prašo panaikinti tik ginčijamą sprendimą. Šis ieškovo pareiškimas buvo įrašytas į posėdžio protokolą.
- 31 Be to, pastabose dėl Komisijos įstojimo į bylą paaiškinimo ieškovas, be kita ko, prašė iš Tarybos ir Komisijos priteisti bylinėjimosi išlaidas.
- 32 Taryba Bendrojo Teismo prašo:
- atmesti ieškinį kaip nepriimtina,
 - jeigu Bendrasis Teismas pripažintų ieškinį priimtinu, atmesti jį kaip nepagrįstą,
 - priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidas.

- 33 Komisija palaiko Tarybos reikalavimus dėl ieškinio atmetimo kaip nepriimtino, o jeigu šis reikalavimas nebūtų patenkintas – ieškinio atmetimo kaip nepagrįsto, ir dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo iš ieškovo.

Dėl priimtinumų

Dėl „Front Polisario“ teisės pareikšti ieškinį

- 34 Pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali pirmoje ir antroje pastraipose numatytais sąlygomis pareikšti ieškinį dėl jam skirtų aktų arba aktų, kurie tiesiogiai ir konkrečiai su juo susiję, ar dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų, tiesiogiai su juo susijusių ir dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių.
- 35 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento, kuris buvo taikomas ieškinio pareiškimo momentu, 44 straipsnio 5 dalyje numatyta:
- „Jeigu ieškovas yra privatinės teisės reglamentuojamas juridinis asmuo, kartu su ieškiniu jis turi pateikti įrodymą, kad:
- a) jo įstatai ar jį įregistravusio registro nepasenęs išrašas arba nepasenęs išrašas iš asociacijų registro, arba koks kitas jo teisinio egzistavimo įrodymas;
 - b) kad ieškovo advokato įgaliojimus jam tinkamai suteikė asmuo, kuris turi teisę tai daryti.“
- 36 Be to, pagal 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 44 straipsnio 6 dalį tuo atveju, kai ieškinys neatitinka šio reglamento 44 straipsnio 3–5 dalių reikalavimų, kancleris nustato protingą terminą, per kurį ieškovas turi pašalinti ieškinio trūkumus arba pateikti šiose nuostatose nurodytus dokumentus.
- 37 Ieškinyje ieškovas pažymi, kad jis yra „tarptautinės teisės subjektas, turintis nacionaliniams išsilaisvinimo judėjimams pagal tarptautinę teisę pripažintą tarptautinį teisinį subjektiškumą“. Be to, remdamasis įvairiais prie ieškinio pridėtais dokumentais ieškovas tvirtina, kad jis „JTO, Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės institucijų buvo pripažintas sahravių tautos <...> atstovu derybose“. Jis priduria, kad ir JTO Saugumo Taryba, ir Generalinė Asamblėja yra pripažinusios taikos sutarties, kurią ieškovas 1979 m. rugpjūčio mėn. sudarė su Mauritanija, galiojimą (žr. šio sprendimo 13 punktą). Galiausiai ieškovas nurodo, kad Europos Parlamentas dviejose rezoliucijose paprašė jo ir Maroko Karalystės visapusiškai bendradarbiauti su Tarptautiniu Raudonojo Kryžiaus Komitetu ir JTO.
- 38 Ieškovas prie savo ieškinio nepridėjo 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 44 straipsnio 5 dalyje numatytų dokumentų. Po to, kai kancleris nustatė terminą šiam ieškinio trūkumui pašalinti, ieškovas pateikė savo įstatų išrašą, įgaliojimą advokatui, sudarytą šiuo tikslu pagal įstatus įgaliojotojo asmens, t. y. ieškovo generalinio sekretoriaus, ir šio sekretoriaus rinkimų įrodymus. Tačiau ieškovas nepateikė papildomų dokumentų, įrodančių, kad turi teisinį subjektiškumą.
- 39 Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pritaikė šio sprendimo 23 punkte nurodytą proceso organizavimo priemonę.
- 40 Atsakydamas į Bendrojo Teismo klausimus ieškovas pareiškė:

„*Front Polisario* nėra įsteigtas kaip juridinis asmuo pagal kokios nors tarptautiniu mastu pripažintos valstybės teisę. Kaip ir bet kuri užsienio valstybė arba pati Europos Sąjunga, *Front Polisario* negali savo teisinio egzistavimo kildinti iš valstybės vidaus teisės.“

41 Ieškovas taip pat patvirtino, kad yra „tarptautinės viešosios teisės subjektas“, ir pridūrė:

„*Front Polisario* tikrai neprivalo pateikti savo įsteigimo pagal tarptautiniu mastu pripažintos valstybės vidaus teisę įrodymų. Sahraivių tautai atkūrus suverenitetą, jo egzistavimas negali priklausyti nuo ankstesnės kolonijinės valdžios – Ispanijos Karalystės – teisinės sistemos, nes ji jau keturiasdešimt metų nevykdo jokių savo tarptautinių pareigų, o juo labiau nuo okupacinės valdžios Maroko, kuris primeta savo teisinę sistemą, neteisėtai naudodamas ginkluotąsias pajėgas <...>.“

42 Taryba tvirtina, kad ieškovas „neįrodė turintis teisinį subjektiškumą šiam ieškiniui pareikšti“. Jos teigimu, atrodo, kad ieškovas prilygina savo, kaip Sacharos tautos atstovo, statusą teisinio subjektiškumo buvimui *ipso jure* pagal tarptautinę teisę, kuris yra būdingas suverenioms valstybėms. Taryba nesutinka, kad šios dvi sąvokos yra lygiavertės ir kad ieškovą galima prilyginti valstybei.

43 Taryba priduria, jog, darant prielaidą, kad ieškovas būtų pripažintas kaip nacionalinis išlaisvinimo judėjimas ir kad dėl to turėtų teisinį subjektiškumą, tai savaime nereikštų procesinės galimybės pareikšti ieškinį Sąjungos teismuose. Tarybos teigimu, tai, kad JTO pripažino ieškovą Vakarų Sacharos tautos atstovu, suteikia jam galimybę nebent dalyvauti JTO vedamose derybose dėl Vakarų Sacharos statuso ir kartu su Maroko Karalyste šiuo tikslu būti jos derybų partneriu. Tačiau šis pripažinimas nesuteikė jam *locus standi* ne JTO sistemos teismuose ir teismuose, kuriems nepriklauso spręsti tarptautinio ginčo su Maroko Karalyste.

44 Komisija teigia, kad neginčija „*Front Polisario* kaip sahraivių tautos atstovo statuso, kurį jam pripažino JTO Generalinė Asamblėja“.

45 Tačiau ji priduria:

„*Front Polisario* teisinis subjektiškumas kelia abejonių. Kaip sahraivių tautos atstovas, jis turi nebent funkcinį ir laikiną teisinį subjektiškumą.“

46 Atsižvelgiant į šalių argumentus, visų pirma reikia patikslinti, kad šioje byloje nereikia nustatyti nei to, ar *Front Polisario* galima laikyti „nacionaliniu išlaisvinimo judėjimu“, ir ar tokio kvalifikavimo, jeigu jis būtų teisingas, pakaktų suteikti jam teisinį subjektiškumą. Bendrajam Teismui reikia atsakyti į klausimą, ar *Front Polisario* gali kreiptis į šį teismą ir pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą prašyti panaikinti ginčijamą sprendimą.

47 Be to, reikia pažymėti, jog iš SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos matyti, kad pagal šią nuostatą ieškinį dėl panaikinimo gali pareikšti tik fiziniai asmenys ir subjektai, turintys teisinį subjektiškumą. Taigi 1984 m. lapkričio 27 d. Sprendime *Bensider ir kt. / Komisija* (50/84, Rink., EU:C:1984:365, 9 punktas) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas atmetė kaip nepriimtina ieškinį, pareikštą komercinės bendrovės, kuri to ieškinio pareiškimo momentu dar nebuvo įgijusi teisinio subjektiškumo.

48 Tačiau 1982 m. spalio 28 d. Sprendime *Groupement des Agences de voyages / Komisija* (135/81, Rink., EU:C:1982:371, 10 punktas) Teisingumo Teismas pažymėjo, kad SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje esanti sąvoka „juridinis asmuo“ nebūtinai sutampa su skirtingų valstybių narių teisinėse sistemose vartojama sąvoka. Taigi byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas, Teisingumo Teismas pripažino „dviejų kelionės agentūrų, susijungusių į grupę siekiant bendrai pateikti pasiūlymą pagal kvietimą dalyvauti konkurse, tam kartui sudarytos asociacijos“ pareikštą ieškinį dėl Komisijos sprendimo atmesti šios asociacijos kandidatūrą konkurse priimtinu. Teisingumo Teismas šiuo atžvilgiu pažymėjo, kad pati Komisija pripažino nagrinėjamos asociacijos pateiktą pasiūlymą priimtinu ir jį atmetė palyginusi visų dalyvių pasiūlymus. Todėl, Teisingumo Teismo teigimu, Komisija negalėjo ginčyti subjekto, kuriam leido dalyvauti konkurse, teisės kreiptis į teismą ir dėl kurio priėmė neigiamą sprendimą, atlikusi lyginamąjį visų dalyvių nagrinėjimą (minėto Sprendimo *Groupement des Agences de voyages / Komisija*, EU:C:1982:371, 9–12 punktai).

- 49 Be to, 1974 m. spalio 8 d. Sprendime *Union syndicale – Service public européen ir kt. / Taryba* (175/73, Rink., EU:C:1974:95, 9–17 punktai) ir Sprendime *Syndicat général du personnel des organismes européens / Komisija* (18/74, Rink., EU:C:1974:96, 5–13 punktai) Teisingumo Teismas išvardijo kelias aplinkybes, t. y. pirma, tai, kad Sąjungos pareigūnai turi teisę burtis į asociacijas ir, be kita ko, gali būti profesinių sąjungų ar organizacijų nariai, antra, tai, kad abiejose bylose ieškovai buvo profesinės sąjungos, vienijančios daug Sąjungos institucijų pareigūnų ir tarnautojų, trečia, tai, kad jų įstatai ir vidaus struktūra leido jiems užtikrinti būtiną autonomiją veikti kaip subjektams, atsakingiems už teisinius santykius, ir, ketvirta, tai, kad Komisija pripažino šias organizacijas derybų dalyvėmis ir padarė išvadą, kad jiems negalima nesuteikti teisės kreiptis į Sąjungos teismą, pareiškiant ieškinį dėl panaikinimo laikantis SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje nustatytų sąlygų.
- 50 Galiausiai reikia priminti, kad 2007 m. sausio 18 d. Sprendime *PKK ir KNK / Taryba* (C-229/05 P, Rink., EU:C:2007:32, 109–112 punktai) Teisingumo Teismas pripažino priimtiniu ieškinį dėl panaikinimo, pareiktą subjekto, kuriam kovojant su terorizmu buvo taikomos ribojamosios priemonės, ir nekėlė klausimo, ar šis subjektas turėjo teisinį subjektiškumą. Primindamas teismo praktiką, pagal kurią Sąjunga yra teisinė sąjunga, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas laikytusi nuomonės, jog nagrinėjamas subjektas pakankamai egzistuoja, kad jam galėtų būti taikomos ribojamosios priemonės, dėl darnos ir teisingumo šiam subjektui būtina pripažinti teisę ginčyti tą sprendimą. Bet kuri kita išvada reikštų, kad tam tikra organizacija gali būti įtraukta į nagrinėjamą sąrašą be galimybės pareikšti ieškinį dėl šio įtraukimo.
- 51 Vis dėlto, nors minėta teismo praktika rodo, kad Sąjungos teismai gali pripažinti teisę kreiptis į teismą subjektui, kuris neturi tokio pat teisinio subjektiškumo kaip tas, kuris yra suteikiamas pagal valstybės narės arba trečiosios valstybės teisę, arba kuris neturi teisinio subjektiškumo pagal šią teisę, reikia pažymėti, kad 1963 m. lapkričio 14 d. Sprendime *Lassalle / Parlamentas* (15/63, Rink., EU:C:1963:47, 97, 100 punktai) Teisingumo Teismas nurodė, kad aplinkybės, sudarančios teisės kreiptis į Sąjungos teismus pagrindą, be kita ko, apima net ir ribotą autonomiją ir atsakomybę, ir atmetė Parlamento personalo komiteto prašymą leisti įstoti į bylą, nes manė, kad šis neatitiko minėtų kriterijų. Toks motyvas taip pat matyti šio sprendimo 49 punkte nurodytoje teismo praktikoje, kiek joje paaiškinama Teisingumo Teismo išvada, kad ieškinius nagrinėjamose bylose pareiškusių profesinių sąjungų įstatai ir vidaus struktūra užtikrino jiems būtiną autonomiją veikti kaip subjektams, atsakingiems už teisinius santykius.
- 52 Atsižvelgiant į šią teismo praktiką, reikia daryti išvadą, kad tam tikrais ypatingais atvejais subjektas, kuris pagal valstybės narės arba trečiosios valstybės teisę neturi teisinio subjektiškumo, vis dėlto gali būti laikomas „juridiniu asmeniu“, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, ir jam gali būti leidžiama pareikšti ieškinį dėl panaikinimo remiantis šia nuostata (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 48 punkte minėto Sprendimo *Groupement des Agences de voyages / Komisija*, EU:C:1982:371, 9–12 punktus ir šio sprendimo 50 punkte minėto Sprendimo *PKK ir KNK / Taryba*, EU:C:2007:32, 109–112 punktus). Taip visų pirma yra tuomet, kai Sąjunga ir jos institucijos savo aktais ar veiksmais laiko nagrinėjamą subjektą atskiru subjektu, kuris gali turėti jam būdingas teises ir kuriam gali būti taikomi įpareigojimai ar apribojimai.
- 53 Vis dėlto tai leidžia manyti, kad nagrinėjamas subjektas turi įstatus ir vidaus struktūrą, užtikrinančią jam būtiną autonomiją veikti kaip už teisinius santykius atsakingam subjektui (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 51 punkte minėtos Nutarties *Lassalle / Parlamentas*, EU:C:1963:47, 100 punktą; šio sprendimo 49 punkte minėto Sprendimo *Union syndicale – Service public européen ir kt. / Taryba*, EU:C:1974:95, 9–17 punktus ir šio sprendimo 49 punkte minėto Sprendimo *Syndicat général du personnel des organismes européens / Komisija*, EU:C:1974:96, 5–13 punktus).
- 54 Šioje byloje reikia pripažinti, kad *Front Polisario* atveju šio sprendimo 53 punkte nurodytos sąlygos yra įvykdytos. Iš tiesų jis turi savo įstatus, kurių kopiją pateikė, taip pat pastovią vidaus struktūrą, į kurią, be kita ko, įeina generalinis sekretorius, suteikęs jo advokatui įgaliojimą pareikšti šį ieškinį. Akivaizdu, kad ši struktūra leidžia *Front Polisario* veikti kaip už teisinius santykius atsakingam subjektui, juo

labiau kad, kaip patvirtina įvairūs jo nurodyti dokumentai, jis dalyvavo JTO globojamose derybose ir pats pasirašė taikos sutartį su tarptautiniu mastu pripažinta valstybe, t. y. Mauritanijos Islamo Respublika.

- 55 Kalbant apie šio sprendimo 52 punkte nurodytus argumentus, pažymėtina, kad *Front Polisario* iš tiesų nebuvo taikomi analogiškai Sąjungos ar jos institucijų aktai, kaip nagrinėtieji bylose, kuriose priimtas šio sprendimo 48 punkte minėtas Sprendimas *Groupement des Agences de voyages / Komisija* (EU:C:1982:371) ir šio sprendimo 50 punkte minėtas Sprendimas *PKK ir KNK / Taryba* (EU:C:2007:32). *Front Polisario* nurodytos dvi Parlamento rezoliucijos (žr. šio sprendimo 37 punktą) yra kitokio pobūdžio ir nesukelia privalomų teisinių pasekmių bent jau *Front Polisario* atžvilgiu.
- 56 Vis dėlto tiesa ir tai, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 1–16 punktuose apibendrintos informacijos, Vakarų Sachara yra teritorija, kurios tarptautinis statusas šiuo metu neapibrėžtas. Į ją pretenduoja ir Maroko Karalystė, ir ieškovas, o JTO jau seniai mėgina taikiai išspręsti šį ginčą. Taigi, kaip matyti iš Tarybos ir Komisijos procesinių dokumentų, ir Sąjunga, ir valstybės narės susilaiko nuo bet kokio kišimosi ir dalyvavimo šiame ginče ir prireikus sutinka su bet koku globojant JTO pagal tarptautinę teisę priimtu sprendimu. Šiuo atžvilgiu Komisija priduria, kad palaiko JTO generalinio sekretoriaus dedamas pastangas, kad būtų priimtas teisingas, ilgalaikis ir abipusiai tinkamas politinis sprendimas, kuris leistų Vakarų Sacharos tautai apsispręsti. Ji dar nurodo, kad „kol kas Vakarų Sachara išlieka priklausoma, Maroko Karalystės faktiškai valdoma teritorija“.
- 57 Pirma, reikia pripažinti, kad ieškovas yra viena iš ginčo dėl šios priklausomos teritorijos likimo šalių ir kaip šio ginčo šalis yra įvardijamas su juo susijusiuose dokumentuose, įskaitant šio sprendimo 37 punkte minėtas Parlamento rezoliucijas.
- 58 Antra, taip pat reikia konstatuoti, kad šiuo metu *Front Polisario* formaliai negali įsisteigti kaip juridinis asmuo pagal Vakarų Sacharos teisę, nes šios teisės dar nėra. Jeigu tiesa yra tai, ką nurodo Komisija, t. y. kad Maroko Karalystė faktiškai valdo beveik visą Vakarų Sacharos teritoriją, tai yra faktinė padėtis, kuriai *Front Polisario* prieštarauja ir kuri susiklostė būtent dėl jo ir Maroko Karalystės ginčo, kurį mėgina išspręsti JTO. *Front Polisario* tikrai galėtų įsisteigti kaip juridinis asmuo pagal trečiosios valstybės teisę, tačiau negalima reikalauti, kad jis tai padarytų.
- 59 Galiausiai, trečia, reikia pažymėti, jog Taryba ir Komisija pačios pripažįsta, kad Vakarų Sacharos tarptautinis statusas ir teisinė padėtis turi šio sprendimo 58 punkte nurodytų ypatumų, ir mano, kad galutinį šios teritorijos statusą, taigi ir jai taikytiną teisę, reikia nustatyti per JTO globojamą taikos procesą. Būtent JTO laiko *Front Polisario* esminiu šio proceso dalyviu.
- 60 Atsižvelgiant į šias išskirtinai ypatingas aplinkybes, reikia konstatuoti, kad *Front Polisario* turi būti laikomas „juridiniu asmeniu“, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, ir gali pareikšti ieškinį dėl panaikinimo Sąjungos teisme, nors ir neturėtų teisinio subjektiškumo pagal valstybės narės ar trečiosios valstybės teisę. Iš tiesų, kaip jau pažymėta, *Front Polisario* gali turėti teisinį subjektiškumą tik pagal Vakarų Sacharos teisę, tačiau šiuo metu tai nėra Sąjungos ir jos valstybių narių pripažinta valstybė ir ji neturi savo teisės.

Dėl ginčijamo sprendimo tiesioginės ir konkrečios sąsajos su „Front Polisario“

- 61 Ieškovas nurodo, kad ginčijamas sprendimas yra konkrečiai susijęs su juo „dėl *Front Polisario* būdingų teisinių savybių, nes jis teisėtai atstovauja saharavių tautai, kurią yra pripažinusios JTO ir Sąjunga“. *Front Polisario* priduria, kad „jis vienintelis turi teisę atstovauti tautai, gyvenančiai“ Vakarų Sacharos teritorijoje.

- 62 Ieškovas priduria, kad ginčijamas sprendimas „sukelia tiesioginių pasekmių saharavių tautos teisei padėčiai, nes juo valstybėms narėms nepaliekama jokios diskrecijos, susijusios su [jame numatyto susitarimo] įgyvendinimu“. Ieškovo teigimu, nereikalaujama, kad įgyvendindamos šį susitarimą valstybės narės imtųsi jo įgyvendinimo priemonių, ir kiekviena valstybė narė, Maroko Karalystė ir bet kuri įmonė gali remtis tiesioginiu ginčijamo sprendimo veikimu.
- 63 Taryba, palaikoma Komisijos, nesutinka su tuo, kad ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su ieškovu.
- 64 Dėl tiesioginės sąsajos Taryba nurodo, kad sunku suprasti, kaip ginčijamas sprendimas, kuris susijęs su Sąjungos ir Maroko Karalystės tarptautinio susitarimo sudarymu, galėtų sukelti tiesioginių pasekmių ieškovo teisei padėčiai. Jos teigimu, šis sprendimas dėl savo pobūdžio negali sukelti teisių pasekmių tretiesiems asmenims, nes juo Sąjungos vardu tiesiog patvirtinamas tarptautinis susitarimas. Jis sukelia teisių pasekmių tik Sąjungai ir jos institucijoms, bet ne tretiesiems asmenims.
- 65 Dėl konkrečios sąsajos su ieškovu Taryba nurodo, kad ginčijamu sprendimu siekiama sudaryti Maroko Karalystės ir Sąjungos susitarimą ir jis yra konkrečiai susijęs tik su šiais dviem subjektais.
- 66 Ji priduria, kad ieškovo ir Maroko Karalystės ginčo buvimas nėra susijęs su ginčijamu sprendimu, ir pagal jį sudarytas susitarimas neturi jokios įtakos šiam ginčui.
- 67 Reikia priminti, kad SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatyti du atvejai, kai fizinis ar juridinis asmuo gali pareikšti ieškinį dėl akto, kuris nėra jam skirtas. Pirma, toks ieškinys gali būti pareikštas, jei šis teisės aktas su minėtu asmeniu yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs. Antra, toks asmuo gali pareikšti ieškinį dėl reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių, jei šis aktas yra tiesiogiai su juo susijęs (2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Telefónica / Komisija*, C-274/12 P, EU:C:2013:852, 19 punktas ir 2014 m. vasario 27 d. Sprendimo *Stichting Woonpunt ir kt. / Komisija*, C-133/12 P, EU:C:2014:105, 31 punktas).
- 68 Pagal teismo praktiką sąvoka „reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas“, kaip ji suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, turi būti aiškinama kaip apimanti bet kurią visuotinio taikymo teisės aktą, jeigu tai nėra pagal teisėkūros procedūrą priimtas aktas (2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. / Parlamentas ir Taryba*, C-583/11 P, Rink., EU:C:2013:625, 60 ir 61 punktai).
- 69 Pagal ESV sutartį pagal teisėkūros procedūrą priimtas aktas ir reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas atskiriami atsižvelgiant į atitinkamo akto priėmimo procedūrą (teisėkūros ar ne) (2011 m. rugsėjo 6 d. Nutarties *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. / Parlamentas ir Taryba*, T-18/10, Rink., EU:T:2011:419, 65 punktas).
- 70 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog SESV 289 straipsnio 3 dalyje patikslinta, kad pagal teisėkūros procedūrą priimti teisės aktai yra būtent taikant tokią procedūrą priimti aktai. Daromas skirtumas tarp įprastos teisėkūros procedūros, kuri, kaip primenama SESV 289 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje, yra apibrėžta SESV 294 straipsnyje, ir specialių teisėkūros procedūrų. Šiuo atžvilgiu SESV 289 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad tam tikrais Sutartyse numatytais atvejais, jeigu, be kita ko, Taryba priima sprendimą dalyvaujant Europos Parlamentui, tai yra speciali teisėkūros procedūra.
- 71 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo preambulės, jis buvo priimtas laikantis SESV 218 straipsnio 6 dalies a punkte apibrėžtos procedūros; toje nuostatoje numatyta, kad Taryba, remdamasi derybininko, šiuo atveju – Komisijos, pasiūlymu, priima sprendimą dėl susitarimo sudarymo gavusi Europos Parlamento pritarimą. Ši procedūra atitinka SESV 289 straipsnio 2 dalyje apibrėžtus kriterijus, todėl yra speciali teisėkūros procedūra.

- 72 Remiantis tuo darytina išvada, kad ginčijamas sprendimas yra taikant teisėkūros procedūrą priimtas aktas, todėl nėra reglamentuojamojo pobūdžio aktas. Taigi šioje byloje yra aktualus pirmasis iš dviejų šio sprendimo 67 punkte nurodytų atvejų. Atsižvelgiant į tai, jog ieškovas nėra ginčijamo sprendimo adresatas, tam, kad šis ieškinys būtų priimtinas, reikia įrodyti, kad minėtas sprendimas tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su ieškovu.
- 73 Norint išnagrinėti šį klausimą, reikia nustatyti, ar susitarimas, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, taikomas Vakarų Sacharai, jeigu ginčijamas aktas gali būti tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su ieškovu dėl jo kaip šalies, dalyvaujančios procese dėl nagrinėjamos teritorijos likimo išsprendimo (žr. šio sprendimo 57 punktą), ir dėl to, kad jis pretenduoja būti teisėtu saharavių tautos atstovu (žr. šio sprendimo 61 punktą).
- 74 Šiuo atžvilgiu Taryba ir Komisija tvirtina, kad pagal Asociacijos susitarimo su Maroku 94 straipsnį jis taikomas Maroko Karalystės teritorijai. Tarybos teigimu, kadangi šiame straipsnyje Maroko Karalystės teritorija neapibrėžta, Asociacijos susitarimu su Maroku nesprenžiamas Vakarų Sacharos teisinis statusas ir niekaip formaliai nepripažįstamos teisės, kurių Maroko Karalystė reikalauja dėl šios teritorijos. Nė vienoje ginčijamo sprendimo ar juo patvirtinto susitarimo nuostatoje nebuvo numatyta, kad susitarimas taikomas ir Vakarų Sacharai.
- 75 Komisija šiuo atžvilgiu primena Deklaracijos dėl tarptautinės teisės principų, reglamentuojančių valstybių draugiškus santykius ir bendradarbiavimą pagal Jungtinių Tautų Chartiją, patvirtintos 1970 m. spalio 24 d. JTO Generalinės Asamblėjos rezoliucija 2625 (XXV), nuostatas, pagal kurias „kolonijos teritorijai arba kitai priklausomai teritorijai pagal [Jungtinių Tautų Chartiją] suteikiamas kitoks statusas, kuris yra atskiras nuo ją administruojančios valstybės statuso“, ir pagal kurią „šis atskiras statusas pagal [minėtą] Chartiją išlieka tol, kol kolonijos ar priklausomos teritorijos tautos įgyvendina apsisprendimo teisę pagal [Jungtinių Tautų Chartiją], konkrečiau – teisę siekti savo tikslų ir principų“. Komisijos teigimu, remiantis tuo darytina išvada, kad priklausoma teritorija nepriklauso administruojančio subjekto valdžiai ir pagal tarptautinę teisę turi kitokį statusą. Priklausomą teritoriją administruojančios valdžios sudaryti tarptautiniai susitarimai netaikomi šioje teritorijoje, nebent toks išplėstinis taikymas būtų aiškiai numatytas. Todėl Komisija teigia, kad, šioje byloje nesant tokio išplėstinio taikymo, Asociacijos susitarimas su Maroku taikomas tik Maroko Karalystės kilmės prekėms, nes pagal tarptautinę teisę Vakarų Sachara neįeina į Maroko Karalystės sudėtį.
- 76 *Front Polisario* atkerta, kad Maroko Karalystė nevaldo Vakarų Sacharos pagal Jungtinių Tautų Chartijos 73 straipsnį ir yra įvykdžiusi jos karinę okupaciją. JTO požiūriu, Ispanijos Karalystė iki šiol yra Vakarų Sacharos teritoriją administruojanti valdžia. Maroko Karalystė yra okupacinė valdžia, kaip tai suprantama pagal tarptautinę humanitarinę teisę.
- 77 *Front Polisario* priduria, kad Maroko Karalystė taikė Vakarų Sacharai su Sąjunga sudarytus susitarimus, įskaitant Asociacijos susitarimą su Maroku. Tai buvo visuotinai pripažintas faktas, apie kurį žinojo ir Taryba, ir Komisija. *Front Polisario* nurodo kelias aplinkybes šiam teiginiui patvirtinti.
- 78 Pirma, jis remiasi Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos pirmininko pavaduotojos Catherine Ashton Komisijos vardu pateiktu bendru atsakymu į Parlamento narių raštu pateiktus klausimus, kurių nuorodos numeriai yra E-001004/11, P-001023/11 ir E-002315/11 (OL C 286 E, 2011, p. 1).
- 79 Antra, jis nurodo, kad iš daugelio Komisijos sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato (toliau – GD) interneto svetainėje skelbiamų Komisijos dokumentų matyti, jog, sudarius Asociacijos susitarimą su Maroku, šiam GD priklausanti Maisto ir veterinarijos tarnyba kelis kartus vyko į Vakarų Sacharą siekdama įsitikinti, kad Maroko valdžios institucijos laikosi Sąjungos nustatytų sanitarinių standartų.

- 80 Trečia, ieškovas teigia, kad Maroko eksportuotojų sąrašė, patvirtintame pagal Asociacijos susitarimą su Maroku ir paskelbtame Komisijos interneto svetainėje, iš viso yra 140 įmonių, kurios įsteigtos Vakarų Sacharoje.
- 81 Paprašyta taikant proceso organizavimo priemonę pateikti savo pastabas dėl minėtų *Front Polisario* teiginių, Taryba pažymėjo, kad visiškai palaiko JTO pastangas surasti pastovų ir ilgalaikį Vakarų Sacharos klausimo sprendimą ir kad nė viena Sąjungos institucija niekada nei *de facto*, nei *de jure* nepripažino jokio Maroko suvereniteto Vakarų Sacharos teritorijoje.
- 82 Vis dėlto, Tarybos teigimu, Sąjungos institucijos negali nepaisyti tikrų faktinių aplinkybių, t. y. kad Maroko Karalystė yra Vakarų Sacharą faktiškai administruojanti valdžia. Taigi, kalbant apie Vakarų Sacharos teritoriją, tai reikštų, kad Sąjunga turi kreiptis į Maroko valdžios institucijas, kurios vienintelės galėtų įgyvendinti susitarimo nuostatas šioje teritorijoje, paisant saharavių tautos interesų ir teisių. Ši aplinkybė nereikštų kokio nors Maroko Karalystės suvereniteto Vakarų Sacharos teritorijoje pripažinimo.
- 83 Komisija savo ruožtu, be kita ko, kalbėdama apie tą patį, nurodė, kad bendras atsakymas į Parlamento narių pateiktus klausimus su nuorodos numeriais E-1004/11, P-1023/11 ir E-2315/11 rodė, kad eksportui iš Vakarų Sacharos buvo *de facto* (o ne *de jure*) taikomos prekybos lengvatos, ir priminė Maroko Karalystės kaip priklausomą teritoriją „*de facto* [administruojančios] valdžios“ pareigas. Komisijos teigimu, to nereikia vertinti kaip kokio nors pripažinimo, kad Maroko Karalystė aneksavo Vakarų Sacharą ar Maroko suvereniteto šioje teritorijoje pripažinimo.
- 84 Dėl šio sprendimo 79 punkte minėtų dokumentų Komisija pažymėjo, kad tai yra jos Maisto ir veterinarijos tarnybos visiškai techninio pobūdžio ataskaitos. Ji pridūrė, kad tokie sanitariniai patikrinimai yra būtini kiekvienam į Sąjungą skirtam importuoti produktui, nepaisant to, ar jam taikomas asociacijos susitarimas, ar ne. Neatlikus šių patikrinimų, joks produktas negalėtų būti eksportuojamas į Sąjungą iš nagrinėjamos teritorijos, o tai nebūtų naudinga vietos gyventojų interesams. Tai, kad šiose ataskaitose Maroko valdžia kvalifikuojama kaip „kompetentinga valdžia“, tiesiog atspindi Maroko Karalystės kaip Vakarų Sacharą faktiškai administruojančios valdžios statusą ir nereiškia jokio Maroko Karalystės suvereniteto pripažinimo.
- 85 Komisijos nuomone, *Front Polisario* negali rimtai teigti, kad visuomenės sveikatos Vakarų Sacharoje srityje Maisto ir veterinarijos tarnyba turėtų būti vienintelis kontaktinis asmuo, nebent jis norėtų užkirsti kelią visam eksportui iš Vakarų Sacharos. *Front Polisario* nevykdo jokios realios valdžios nagrinėjamoje teritorijoje ir negalėtų užtikrinti, kad eksportas atitiktų visuomenės sveikatos taisykles.
- 86 Galiausiai Komisija iš esmės patvirtino, kad šio sprendimo 80 punkte minėtame patvirtintų eksportuotojų sąrašė yra Vakarų Sacharoje įsteigtų įmonių. Vis dėlto ji nurodė, kad „patogumo sumetimais“ nagrinėjamame sąrašė buvo nurodyti regionai, kuriuos yra apibrėžusi Maroko Karalystė, tačiau tai nėra koks nors aneksijos pripažinimo ženklas.
- 87 Be to, per posėdį Taryba ir Komisija, atsakydamos į Bendrojo Teismo klausimą, nurodė, kad ginčijamu sprendimu patvirtintas susitarimas buvo *de facto* taikomas Vakarų Sacharos teritorijai. Šis pareiškimas buvo užfiksuotas posėdžio protokole.
- 88 Reikia pažymėti, kad, norint atsakyti į šio sprendimo 73 punkte iškeltą klausimą, galiausiai reikia išaiškinti susitarimą, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu.
- 89 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia priminti, kad, vadovaujantis SESV 217 ir SESV 218 straipsniais, Tarybos su trečiąja valstybe sudarytas susitarimas Sąjungos atžvilgiu yra Sąjungos institucijų priimtas aktas, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnio pirmos pastraipos b punktą, kad nuo tokio susitarimo įsigaliojimo jo nuostatos yra Sąjungos teisinės sistemos sudedamoji dalis ir kad neperžengdamas šios

teisinės sistemos rėmų Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti prejudicinį sprendimą dėl tokio susitarimo išaiškinimo (šiuo klausimu žr. 2010 m. vasario 25 d. Sprendimo *Brita*, C-386/08, Rink., EU:C:2010:91, 39 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 90 Be to, kadangi ginčijamu sprendimu patvirtintą susitarimą sudarė du viešosios tarptautinės teisės subjektai, jį reglamentuoja tarptautinė teisė, o kiek tai susiję su jo aiškinimu, – tarptautinė sutarčių teisė (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 89 punkte minėto Sprendimo *Brita*, EU:C:2010:91, 39 punktą).
- 91 Tarptautinė sutarčių teisė iš esmės kodifikuota 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1155 t., p. 331; toliau – Vienos konvencija).
- 92 Vienos konvencijoje įtvirtintos normos yra taikomos tokiam tarp valstybės ir tarptautinės organizacijos sudarytam susitarimui, koks yra ginčijamame sprendime nurodytas susitarimas, jei šios normos yra bendrosios tarptautinės paprotinės teisės išraiška (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 89 punkte minėto Sprendimo *Brita*, EU:C:2010:91, 41 punktą). Todėl ginčijamu sprendimu patvirtintas susitarimas turi būti aiškinamas vadovaujantis šiomis normomis.
- 93 Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nors Vienos konvencija nesaisto nei Sąjungos, nei visų valstybių narių, daug jos nuostatų atspindi tarptautinės paprotinės teisės normas, todėl jos privalomos Sąjungos institucijoms ir yra Sąjungos teisinės sistemos dalis (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 89 punkte minėto Sprendimo *Brita*, EU:C:2010:91, 42 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 94 Pagal Vienos konvencijos 31 straipsnį sutartis aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų sąvokų įprastą reikšmę sutarties kontekste ir į sutarties objektą bei tikslą. Šiuo atžvilgiu, be sutarties konteksto, dar turi būti atsižvelgiama į visas šalių tarpusavio santykiams taikytinas atitinkamas tarptautinės teisės normas.
- 95 Šio sprendimo 89 punkte minėtame Sprendime *Brita* (EU:C:2010:91, 44–53 punktai) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos ir Izraelio asociacijos susitarimas, pagal jo nuostatas taikytinas „Izraelio valstybės teritorijoje“, turi būti aiškinamas taip, kad jis netaikomas produktams, kilusiems iš Vakarų Kranto, už Izraelio valstybės teritorijos ribų, kurios pripažintos tarptautiniu mastu, esančios teritorijos, kur yra Izraelio valstybės kontroliuojamų gyvenviečių.
- 96 Tačiau Teisingumo Teismas padarė šią išvadą atsižvelgdamas į, pirma, bendrąjį tarptautinės teisės principą – tarptautinių sutarčių santykinio poveikio principą, pagal kurį sutartys negali įpareigoti trečiųjų šalių ir suteikti joms teisių (*pacta tertiis nec nocent nec prosunt*); šis principas, kaip nurodė Teisingumo Teismas, yra konkrečiai išreikštas Vienos konvencijos 34 straipsnyje, pagal kurį sutartis be trečiosios valstybės sutikimo nesukuria jai nei įsipareigojimų, nei teisių (šio Sprendimo 89 punkte minėto Sprendimo *Brita*, EU:C:2010:91, 44 punktas); ir, antra, tai, kad Sąjunga taip pat sudarė asociacijos susitarimą su Palestinos išlaisvinimo organizacija (PIO), atstovaujančia Vakarų Kranto ir Gazos ruožo Palestinos valdžios interesams; šis susitarimas, be kita ko, pagal jo nuostatas taikomas Vakarų Kranto teritorijai (šio Sprendimo 89 punkte minėto Sprendimo *Brita*, EU:C:2010:91, 46 ir 47 punktai).
- 97 Šios bylos aplinkybės yra kitokios, nes nagrinėjamu atveju Sąjunga nesudarė asociacijos susitarimo dėl Vakarų Sacharos kilmės produktų nei su *Front Polisario*, nei su kita valstybe ar subjektu.
- 98 Taigi susitarimas, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, turi būti aiškinamas remiantis Vienos konvencijos 31 straipsniu (žr. šio sprendimo 94 punktą).

- 99 Pagal šį straipsnį reikia, be kita ko, atsižvelgti į tokios tarptautinės sutarties, koks yra ginčijamu sprendimu patvirtintas susitarimas, kontekstą. Visos šio sprendimo 77–87 punktuose nurodytos aplinkybės yra šio konteksto dalis ir rodo, jog Sąjungos institucijos žinojo, kad Maroko valdžios institucijos taiko Asociacijos susitarimo su Maroku nuostatas ir Maroko Karalystės kontroliuojamai Vakarų Sacharos daliai, ir neprieštaravo šiam taikymui. Atvirkščiai, Komisija dėl to tam tikru mastu bendradarbiavo su Maroko valdžios institucijomis ir pripažino to taikymo rezultatus, įtraukdama Vakarų Sacharoje įsteigtas įmones į šio sprendimo 74 punkte nurodytą sąrašą.
- 100 Be to, reikia priminti, kad skiriasi atitinkami Sąjungos ir Maroko Karalystės teiginiai dėl tarptautinio Vakarų Sacharos statuso. Nors Sąjungos teiginį pakankamai ir teisingai apibendrino Taryba ir Komisija (žr. šio sprendimo 74 ir 75 punktus), akivaizdu, kad Maroko Karalystė visiškai kitaip supranta padėtį. Jos nuomone, Vakarų Sachara yra sudedamoji jos teritorijos dalis.
- 101 Taigi Asociacijos susitarimo su Maroku 94 straipsnyje esančią nuorodą į Maroko Karalystės teritoriją Maroko valdžios institucijos galėjo suprasti kaip apimančią Vakarų Sacharą arba bent jau didžiausią jos dalį, kontroliuojamą Maroko Karalystės. Nors, kaip buvo pažymėta, Sąjungos institucijos žinojo, kad Maroko Karalystė palaiko tokį teiginį, Asociacijos susitarime su Maroku nebuvo jokios aiškinamosios sąlygos ir jokios kitos nuostatos, pagal kurią Vakarų Sachara nepatektų į jo taikymo sritį.
- 102 Dar reikia atsižvelgti į tai, kad ginčijamu sprendimu patvirtintas susitarimas buvo sudarytas praėjus dvylikai metų nuo Asociacijos susitarimo su Maroku patvirtinimo, taigi šis susitarimas buvo įgyvendinamas visą šį laikotarpį. Jeigu Sąjungos institucijos būtų norėjusios prieštarauti dėl Asociacijos susitarimo su pakeitimais, padarytais ginčijamu sprendimu, taikymo Vakarų Sacharai, jos būtų galėjusios primygtinai reikalauti, kad į šiuo sprendimu patvirtintą susitarimo tekstą būtų įtraukta sąlyga, pagal kurią toks taikymas nebūtų galimas. Tai, kad Sąjungos institucijos to nepadarė, įrodo, kad jos bent jau netiesiogiai sutinka su tokiu Asociacijos susitarimo su Maroku ir ginčijamu sprendimu patvirtinto susitarimo aiškinimu, pagal kurį šie susitarimai taip pat taikomi Maroko Karalystės kontroliuojamai Vakarų Sacharos daliai.
- 103 Šiomis aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad susitarimas, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, pagal jo kontekstą, apibrėžtą anksčiau, taikomas ir Vakarų Sacharos teritorijai, arba tiksliau – didžiajai šios teritorijos daliai, kontroliuojamai Maroko Karalystės.
- 104 Būtent atsižvelgiant į šią išvadą reikia vertinti, ar ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su *Front Polisario*.
- 105 Kalbant apie tiesioginę sąsają, pažymėtina, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog sąlyga, kad aktas, dėl kurio pareikštas ieškinys, turi būti „tiesiogiai susijęs“ su fiziniu arba juridiniu asmeniu, reikalauja, kad būtų tenkinami du kumuliaciniai kriterijai: pirma, kad ginčijama priemonė darytų tiesioginį poveikį atitinkamo asmens teisiniai padėčiai ir, antra, nepalikėtų diskrecijos adresatams, atsakingiems už jos įgyvendinimą, vykstantį savaime ir išplaukiantį tik iš Sąjungos teisės normų, netaikant kitų tarpinių taisyklių (žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Komisija / Ente per le Ville Vesuviane* ir *Ente per le Ville Vesuviane / Komisija*, C-445/07 P ir C-455/07 P, Rink., EU:C:2009:529, 45 punktą ir nurodyta teismo praktiką).
- 106 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, jog Tarybos nurodyta aplinkybė (žr. šio sprendimo 63 punktą), kad ginčijamas sprendimas yra susijęs su tarptautinio susitarimo tarp Sąjungos ir Maroko Karalystės sudarymu, nereiškia, kad jis nesukelia teisinių pasekmių tretiesiems asmenims.
- 107 Iš tiesų pagal nusistovėjusią teismo praktiką Sąjungos ir jos valstybių narių su trečiosiomis šalimis sudaryto susitarimo nuostata turi būti laikoma veikiančia tiesiogiai, jei, atsižvelgiant į jos tekstą, taip pat į šio susitarimo tikslą ir pobūdį, joje nustatytas aiškus ir tikslus įpareigojimas, kurio vykdymas arba veikimas nepriklauso nuo vėlesnio akto priėmimo (žr. 2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Lesoochranárske zoskupenie*, C-240/09, Rink., EU:C:2011:125, 44 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 108 Nagrinėjama atveju reikia konstatuoti, kad susitarime pasikeičiant raštais, sudarytame pagal ginčijamą sprendimą, yra nuostatų su numatytais aiškiais ir tiksliais įpareigojimais, kurių vykdymas arba veikimas nepriklauso nuo vėlesnių aktų priėmimo. Pavyzdžiui, reikėtų paminėti, kad Asociacijos susitarimo su Maroku 1 protokole dėl Maroko kilmės žemės ūkio produktų, perdirbtų produktų, žuvies ir žuvininkystės produktų importui į Sąjungą taikomos tvarkos yra 2 straipsnis, pakeistas pagal ginčijamame sprendime numatytą susitarimą, kurio 1 dalyje numatyta, kad Maroko kilmės žemės ūkio produktų, perdirbtų produktų, žuvies ir žuvininkystės produktų importui į Sąjungą taikytini muitai panaikinami, išskyrus to paties straipsnio 2 ir 3 dalyse esančias priešingas nuostatas dėl žemės ūkio produktų ir to paties protokolo 5 straipsnio nuostatas dėl perdirbtų žemės ūkio produktų. Taip pat reikia paminėti, kad Asociacijos susitarimo su Maroku 2 protokole dėl Sąjungos kilmės žemės ūkio produktų, perdirbtų produktų, žuvies ir žuvininkystės produktų importui į Maroko Karalystę taikomos tvarkos yra 2 straipsnis, kuris pagal ginčijamą sprendimą patvirtintą susitarimą buvo pakeistas ir kuriame yra specialiosios tarifinės nuostatos, taikytinos Sąjungos kilmės žemės ūkio produktų, perdirbtų produktų, žuvies ir žuvininkystės produktų importui į Maroko Karalystę.
- 109 Šios nuostatos sukelia pasekmių visos teritorijos, kurioje taikomas susitarimas (taigi ir Maroko Karalystės kontroliuojamos Vakarų Sacharos teritorijos), teisinei padėčiai, t. y. jose nustatomos sąlygos, kuriomis žemės ūkio ir žuvininkystės produktai gali būti eksportuojami iš šios teritorijos į Sąjungą arba importuojami iš Sąjungos į aptariamą teritoriją.
- 110 Tačiau šios pasekmės yra tiesiogiai susijusios ne tik su Maroko Karalyste, bet ir su *Front Polisario*, nes, kaip matyti iš šio sprendimo 1–16 punktuose nurodytų aplinkybių, galutinis tarptautinis šios teritorijos statusas dar nėra apibrėžtas ir turi būti nustatytas per JTO globojamų derybų tarp Maroko Karalystės ir būtent *Front Polisario* procedūrą.
- 111 Dėl tos pačios priežasties *Front Polisario* reikia laikyti konkrečiai susijusiu su ginčijamu sprendimu.
- 112 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką fiziniai arba juridiniai asmenys tenkina sąlygą, susijusią su konkrečia sąsaja, tik jeigu ginčijamas aktas juos paveikia dėl ypatingų požymių arba faktinių aplinkybių, kurios juos išskiria iš kitų, todėl individualizuoja kaip asmenis, kuriems šis sprendimas yra skirtas (žr. 1963 m. liepos 15 d. Sprendimo *Plaumann / Komisija*, 25/62, Rink., EU:C:1963:17, 23 punktą ir šio sprendimo 68 punkte minėto Sprendimo *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. / Parlamentas ir Taryba*, EU:C:2013:625, 72 punktą).
- 113 Tačiau šio sprendimo 110 punkte nurodytos aplinkybės yra faktinė padėtis, apibūdinanti *Front Polisario*, išskirianti jį iš visų kitų asmenų ir suteikianti jam ypatingą statusą. Iš tiesų *Front Polisario* yra vienintelis kitas JTO vadovaujamų derybų su Maroko Karalyste dalyvis, siekiant nustatyti galutinį tarptautinį Vakarų Sacharos statusą.
- 114 Taigi reikia daryti išvadą, jog dėl to, kad ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su *Front Polisario*, šiuo požiūriu, priešingai, nei teigia Taryba ir Komisija, nekyla jokių abejonių dėl ieškinio priimtumo.

Dėl esmės

- 115 Ieškiniui pagrįsti *Front Polisario* nurodo vienuolika pagrindų:

- pirmasis susijęs su nepakankamu ginčijamo sprendimo motyvavimu,
- antrasis susijęs su „konsultavimosi principo“ nesilaikymu,
- trečiasis susijęs su pagrindinių teisių pažeidimu,

- ketvirtasis susijęs su Sąjungos politikos suderinimo principo pažeidimu, <...> suvereniteto principo nesilaikymu“,
 - penktasis susijęs su „pagrindinių Sąjungos vertybių <...> ir jos išorės veiksams taikomų principų pažeidimu“,
 - šeštasis susijęs su „ilgalaikės plėtros tikslo nepasiekimu“,
 - septintasis susijęs su ginčijamo sprendimo „prieštaravimu“ „Sąjungos išorės veiksų principams ir tikslams vystomojo bendradarbiavimo srityje“,
 - aštuntasis susijęs su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu,
 - devintasis susijęs su ginčijamo sprendimo „prieštaravimu“ „įvairiems Sąjungos sudarytiems susitarimams“,
 - dešimtas susijęs su ginčijamo sprendimo „prieštaravimu“ „bendrajai tarptautinei teisei“,
 - ir galiausiai vienuoliktasis susijęs su „tarptautinės atsakomybės teise Sąjungos teisėje“.
- 116 Pirmiausia reikia konstatuoti, jog iš *Front Polisario* argumentų, pateiktų siekiant pagrįsti visus vienuolika ieškinio pagrindų, matyti, jog savo ieškiniu jis siekia, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas, kiek jame nustatytas juo patvirtinto susitarimo taikymas Vakarų Sacharai. Iš tiesų, kaip matyti iš pirmia pateiktų argumentų dėl ginčijamo sprendimo tiesioginės ir konkrečios sąsajos su *Front Polisario*, būtent todėl, kad šis susitarimas taikomas ir Vakarų Sacharai, ginčijamas sprendimas yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su *Front Polisario*.
- 117 Be to, reikia konstatuoti, kad *Front Polisario* pateikia keliolika pagrindų, iš kurių pirmieji du susiję su ginčijamo sprendimo išoriniu teisėtumu, o kiti – su jo vidiniu teisėtumu. Iš esmės ieškovas remiasi ginčijamo sprendimo neteisėtumu, motyvuodamas tuo, kad juo pažeidžiama Sąjungos teisė ir tarptautinė teisė. Iš tikrųjų, nurodant visus pagrindus, keliamas klausimas, ar egzistuoja absoliutus draudimas Sąjungos vardu sudaryti tarptautinį susitarimą, kuris gali būti taikomas trečiosios valstybės faktiškai kontroliuojamai teritorijai, nors šios valstybės suverenitetas šioje teritorijoje nėra pripažintas Sąjungos ir jos valstybių narių arba apskritai visų kitų valstybių (toliau – ginčijama teritorija), ir prireikus kitas klausimas, ar Sąjungos institucijos šiuo atžvilgiu turi diskreciją, ir, jei taip, kokios yra šios diskrecijos ribos ir įgyvendinimo sąlygos.
- 118 Tai patikslinus, pirmiausia reikia išnagrinėti du pirmuosius pagrindus, kurie, kaip nurodo pats ieškovas, susiję su išoriniu ginčijamo sprendimo teisėtumu.

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo

- 119 *Front Polisario* teigia, kad ginčijamas sprendimas nepakankamai motyvuotas. Jo 1 konstatuojamojoje dalyje tiesiog nurodytas „laipsniškas didesnis savitarpio prekybos liberalizavimas“, o 2 konstatuojamojoje dalyje – „Europos kaimynystės politikos veiksų planas su konkrečia nuostata, kurios tikslas – didesnis prekybos liberalizavimas“; minėtą planą 2005 m. liepos mėn. priėmė ES ir Maroko asociacijos taryba. Tačiau Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių politika apima ne tik prekybos liberalizavimą, bet ir kitas Sąjungai svarbias vertybes.
- 120 Ieškovas priduria, kad Taryba prieš sudarydama susitarimą net neatliko poveikio tyrimo. Jo teigimu, nors toks tyrimas neprivalomas, šios bylos aplinkybėmis jis tampa privalomas. Taigi atrodytų, kad Tarybai visiškai nerūpi nei Vakarų Sachara, nei „tarptautinis teisėtumas“.

- 121 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką SESV 296 straipsnyje reikalaujamas motyvavimas turi būti pritaikytas atsižvelgiant į kiekvieno akto pobūdį. Iš jo turi būti matomas aiškus ir nedviprasmiškas aktą priėmusios institucijos pagrindimas, kad suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su priemonės priėmimo motyvais, o Sąjungos teismas – vykdyti šio akto teisėtumo kontrolę. Tačiau nurodant motyvus nereikalaujama tiksliai nurodyti visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, nes tai, ar akto motyvai atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, turi būti vertinama atsižvelgiant ne tik į tokio akto tekstą, bet ir jo priėmimo aplinkybes bei atitinkamą sritį reglamentuojančių teisės normų visumą (žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Ispanija / Taryba*, C-310/04, EU:C:2006:521, 57 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 122 Be to, kai kalbama, kaip šiuo atveju, apie aktą, skirtą bendrai taikyti, motyvuose galima apsiriboti tik nurodymu, pirma, bendros situacijos, kuri lėmė jo priėmimą, ir, antra, bendrą tikslą, kurių juo siekiama (2001 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Nyderlandai / Taryba*, C-301/97, Rink., EU:C:2001:621, 189 punktas ir šio sprendimo 121 punkte minėto Sprendimo *Ispanija / Taryba*, EU:C:2006:521, 59 punktas).
- 123 Atsižvelgiant į šią teismo praktiką, reikia daryti išvadą, kad ginčijamas sprendimas teisiškai pakankamai motyvuotas. Pirma, jame nurodyta visa jo priėmimą nulėmusi padėtis, t. y. kad yra Asociacijos susitarimas su Maroku, kurio 16 straipsnyje numatyta laipsniškai įgyvendinti didesnę tarpusavio prekybos žemės ūkio produktais, perdirbtais žemės ūkio produktais, žuvimi ir žuvininkystės produktais liberalizavimą (ginčijamo sprendimo 1 konstatuojamoji dalis), ir Europos kaimynystės politikos veiksmų planas, kurį ES ir Maroko Asociacijos taryba priėmė 2005 m. liepos mėn. ir kuriame yra konkreti nuostata, kuria siekiama labiau liberalizuoti prekybą žemės ūkio produktais, perdirbtais žemės ūkio produktais, žuvimi ir žuvininkystės produktais (ginčijamo sprendimo 2 konstatuojamoji dalis). Antra, jame nurodyti bendrieji šiuo susitarimu siūlomi pasiekti tikslai, t. y. didesnis Sąjungos ir Maroko Karalystės savitarpio prekybos žemės ūkio produktais, perdirbtais žemės ūkio produktais, žuvimi ir žuvininkystės produktais liberalizavimas.
- 124 Kalbant apie *Front Polisario* argumentus, kad Tarybai visiškai nerūpėjo Vakarų Sachara, kad prieš sudarydama ginčijamą sprendimą patvirtintą susitarimą ji neatliko poveikio tyrimo, ir jeigu būtų apsvarsčiusi ginčijamą sprendimą patvirtinto susitarimo taikytinumo Vakarų Sacharos teritorijai klausimą, ji būtų atsakiusi jį sudaryti, reikia konstatuoti, kad jie neturi ryšio su tariamu pareigos motyvuoti pažeidimu.
- 125 Iš tikrųjų šiais argumentais *Front Polisario* kaltina Tarybą prieš priimant ginčijamą sprendimą neištyrus šiai bylai reikšmingų aplinkybių. Siekiant išanalizuoti šiuos argumentus, pirmiausia reikia nustatyti, ar Taryba galėjo patvirtinti susitarimo su Maroko Karalyste, kuris taip pat turėjo būti taikomas Vakarų Sacharos teritorijai, sudarymą, ir prireikus – kokiomis sąlygomis ji galėjo tai padaryti.
- 126 Todėl šio sprendimo 223 ir paskesniuose punktuose šie argumentai nagrinėjami kartu su kitais ieškovo argumentais, susijusiais su Sąjungos institucijų diskrecijos įgyvendinimu ir laikymusi.
- 127 Su sąlyga, kad bus išnagrinėti šie argumentai, reikia atmesti pirmąjį pagrindą.

Dėl antrojo ieškinio pagrindo

- 128 *Front Polisario* tvirtina, kad ginčijamas sprendimas „negalioja dėl esminio formalumo pažeidimo“, nes Taryba prieš sudarydama šiam sprendime nurodytą susitarimą nepasikonsultavo su *Front Polisario*, nors jis yra vienintelis „teisėtas saharavių tautos atstovas“.

- 129 *Front Polisario* mano, kad Tarybos pareiga konsultuotis kyla iš Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio. Šiomis aplinkybėmis jis primena SESV 220 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta:
- „Sąjunga visais tinkamais būdais bendradarbiauja su Jungtinių Tautų organais ir jos specializuotomis agentūromis, Europos Taryba, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.
- Sąjunga taip pat palaiko tinkamus ryšius su kitomis tarptautinėmis organizacijomis.“
- 130 Galiausiai *Front Polisario* nurodo „tarptautinės kilmės pareigą konsultuotis“, kurią, jo teigimu, Taryba turėjo jo atžvilgiu.
- 131 Taryba ir Komisija nesutinka su ieškovo argumentais, visų pirma teigdamas, kad rungtyniškumo principas netaikomas norminio pobūdžio procedūroms.
- 132 Iš tiesų reikia priminti, kad nors Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnyje numatyta, kad kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai jo reikalus tvarkytų nešališkai, teisingai ir per kuo trumpesnę laiką, Pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta, kad ši teisė, be kita ko, apima kiekvieno asmens teisę būti išklaustam prieš taikant bet kokią individualią jam nepalankią priemonę. Taigi šios nuostatos tekste nurodytos tik individualios priemonės.
- 133 Be to, Bendrasis Teismas jau daug kartų yra nusprendęs, kad teismų praktika, susijusi su teise būti išklaustam, negali būti taikoma teisėkūros procedūrai, per kurią priimamos norminės arba visuotinai taikomos priemonės, apimančios ekonominės politikos sprendimą ir taikomos bendrai visiems atitinkamiems subjektams (1996 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Atlanta ir kt. / EB*, T-521/93, Rink., EU:T:1996:184, 70 punktas; 2002 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Alpharma / Taryba*, T-70/99, Rink., EU:T:2002:210, 388 punktas ir 2007 m. liepos 11 d. Sprendimo *Sison / Taryba*, T-47/03, EU:T:2007:207, 144 punktas).
- 134 Tai, kad norminė arba visuotinai taikoma priemonė yra tiesiogiai ir konkrečiai susijusi su suinteresuotuoju asmeniu, negali pakeisti šios išvados (žr. šio sprendimo 133 punkte nurodyto Sprendimo *Alpharma / Taryba*, EU:T:2002:210, 388 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 135 Tiesa, nagrinėjant visuotinai taikomus aktus, kuriuose numatytos ribojamosios priemonės įgyvendinant bendrą užsienio ir saugumo politiką dėl fizinių asmenų arba subjektų, buvo nuspręsta, kad teisės į gynybą garantija yra iš principo visiškai taikoma, o suinteresuotasis asmuo turi teisę galėti veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl jam priskiriamų aplinkybių (šiuo klausimu žr. 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran / Taryba*, T-228/02, Rink., EU:T:2006:384, 91–108 punktus ir šio sprendimo 133 punkte minėto Sprendimo *Sison / Taryba*, EU:T:2007:207, 139–155 punktus).
- 136 Tačiau ši argumentą pagrindžia tai, kad tokiais aktais juose konkrečiai nurodytiems asmenims arba subjektams nustatomos ribojančios ekonominės ir finansinės priemonės (šio sprendimo 135 punkte minėto Sprendimo *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran / Taryba*, EU:T:2006:384, 98 punktas ir šio sprendimo 133 punkte nurodyto Sprendimo *Sison / Taryba*, EU:T:2007:207, 146 punktas). Taigi ši teismo praktika negali būti pritaikyta šioje byloje nagrinėjamam atvejui.
- 137 Remiantis tuo darytina išvada, jog dėl to, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas per specialią teisėkūros procedūrą siekiant patvirtinti visuotinai taikomo susitarimo sudarymą, Taryba, priešingai, nei teigia *Front Polisario*, neprivalėjo konsultuotis su *Front Polisario* prieš jį priimdama.

- 138 Be to, pareiga konsultuotis su *Front Polisario* prieš priimant ginčijamą sprendimą nekyla ir iš tarptautinės teisės. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad ieškovas nepateikė jokios tikslesnės informacijos apie jo nurodytas ir procesiniuose dokumentuose neapibrėžtai užsimenamos „tarptautinės kilmės pareigos konsultuotis“ kilmę ir taikymo sritį.
- 139 Taigi antrąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl kitų ieškinio pagrindų

- 140 Trečiasis, ketvirtasis, penktasis, šeštasis, septintasis, aštuntasis, devintasis, dešimtas ir vienuoliktasis *Front Polisario* nurodyti ieškinio pagrindai susiję su ginčijamo sprendimo vidiniu teisėtumu. Kaip jau buvo pažymėta šio sprendimo 117 punkte, *Front Polisario* iš esmės tvirtina, kad tiek, kiek Taryba patvirtino susitarimo su Maroko Karalyste, kuris taip pat turi būti taikomas Maroko Karalystės kontroliuojamai Vakarų Sacharos daliai, sudarymą, nepaisant to, kad Maroko pretenzijos į šią teritoriją nėra pripažintos tarptautiniu mastu, Tarybos sprendimas yra neteisėtas. Ši neteisėtumą lemia ir Sąjungos teisės pažeidimas dėl motyvų, nurodytų pateikiant trečiąjį, ketvirtąjį, penktąjį, šeštąjį, septintąjį ir aštuntąjį ieškinio pagrindus, ir tarptautinės teisės pažeidimas dėl motyvų, nurodytų pateikiant devintąjį, dešimtąjį ir vienuoliktąjį ieškinio pagrindus.
- 141 Todėl reikia išnagrinėti, ar Sąjunga gali su trečiosiomis valstybėmis sudaryti tokį susitarimą, kuris buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu ir kuris taip pat taikomas ginčijamai teritorijai, o jeigu taip, tai kokiomis sąlygomis.

Dėl absoliutaus draudimo sudaryti susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamai teritorijai, buvimo

- 142 Pirmiausia reikia nustatyti, ar *Front Polisario* pateikti argumentai leidžia daryti išvadą, kad Tarybai visais atvejais draudžiama patvirtinti susitarimo, kuris gali būti taikomas ginčijamai teritorijai, sudarymą su trečiąja valstybe.

– Dėl trečiojo ieškinio pagrindo

- 143 Pateikdamas trečiąjį pagrindą ieškovas remiasi nuostatomis ir teismų praktika, susijusia su Sąjungos gerbiomomis pagrindinėmis teisėmis, ir teigia, kad nusprendusi „paskelbti susitarimą, kuriuo pasityčiojama iš saharavių tautos teisės į apsisprendimą ir kuriuo tiesiogiai skatinama Maroko, okupacinės valdžios, vykdoma aneksijos politika, Taryba pažeidė laisvės, saugumo ir teisingumo principus, atsukdama nugarą pagrindinėms teisėms ir valstybių narių teisinėms sistemoms“.
- 144 *Front Polisario* teigimu, „buvo pažeista laisvė, nes nebuvo paisoma tautos laisvės; dar blogiau, ši laisvė buvo panaikinta šiuo sprendimu, skatinant ekonominę dominavimą ir siekiant pakeisti gyventojų struktūrą, kad būtų kuo sunkiau surengti referendumą dėl apsisprendimo“. *Front Polisario* taip pat nurodo „tikrumo ir teisinio saugumo pažeidimą“, teigdamas, kad „aneksiją įvykdęs režimas“ tariamai pažeidė „individualias“ „saharavių tautos“ teises, o kilmės sertifikatai, kuriuos Maroko valdžios institucijos išdavė Vakarų Sacharos kilmės produktų eksportui, yra beverčiai. Galiausiai jis nurodo „laisvių pažeidimą, t. y. kolektyvinės saharavių tautos laisvės <...> arba nuosavybės teisės, laisvės išvykti ir sugrįžti, saviraiškos laisvės, teisės į gynybą ir orumo principo nesilaikymą.“
- 145 Reikia pažymėti, jog, kaip nurodo *Front Polisario*, ESS 6 straipsnyje numatyta, kad Sąjunga pripažįsta Pagrindinių teisių chartijoje išdėstytas teises, laisves ir principus, o pagal SESV 67 straipsnį ji sukuria laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės bei skirtingos valstybių narių teisinės sistemos ir tradicijos.

- 146 Tačiau nei iš minėtų nuostatų, nei iš Pagrindinių teisių chartijos nekyla absoliutus draudimas Sąjungai sudaryti susitarimą su trečiaja valstybe dėl ekonominės prekybos žemės ūkio produktų, perdirbtų žemės ūkio produktų, žuvies ir žuvininkystės produktų srityje, kuris taip pat galėtų būti taikomas šios trečiosios valstybės kontroliuojamai teritorijai, nors jos suverenitetas šioje teritorijoje nėra pripažintas tarptautiniu mastu.
- 147 Klausimas, kokiomis sąlygomis toks susitarimas gali būti sudarytas nepažeidžiant Sąjungos pareigos pripažinti pagrindines teises, kartu su kitais ieškovo argumentais, susijusiais su Sąjungos institucijų turimos diskrecijos įgyvendinimu ir laikymusi, nagrinėjamas šio sprendimo 223 ir paskesniuose punktuose.
- 148 Su sąlyga, kad šis klausimas nagrinėjamas toliau, reikia atmesti trečiąjį ieškinio pagrindą, kiek juo Taryba kaltinama pažeidusi tariamą absoliutų draudimą sudaryti tokį susitarimą, kuris nagrinėjamas šioje byloje.

– Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo

- 149 Nurodydamas ketvirtąjį ieškinio pagrindą *Front Polisario* teigia, kad ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas, nes jis prieštarauja Sąjungos politikos suderinimo principui, įtvirtintam SESV 7 straipsnyje, kuriame nurodyta, kad „Sąjunga užtikrina savo politikos kryptį ir veiksmų suderinimą atsižvelgdama į visus savo tikslus ir vadovaudamasi kompetencijos suteikimo principu“. *Front Polisario* teigimu, ginčijamu sprendimu „sankcionuojamas [Maroko Karalystės] faktinis suverenitetas Vakarų Sacharos teritorijoje“ ir „išreiškiamas politinis ir ekonominis palaikymas [Maroko Karalystei], taip pažeidžiant JTO teisę ir suvereniteto principą“, nors nė viena Europos valstybė nėra pripažinusi Maroko Karalystės suvereniteto Vakarų Sacharoje, taip pat, kad Sąjungai suteiktas JTO stebėtojos statusas.
- 150 Dėl to *Front Polisario* laikosi nuomonės, kad pagal „suderinimo principą“ Sąjungai draudžiama priimti aktus, kuriais tiesiogiai pažeidžiama teisė į apsisprendimą, nors valstybės narės gerbia šią teisę, atsisakydamos pripažinti Maroko Karalystės suverenitetą Vakarų Sacharoje.
- 151 Galiausiai *Front Polisario* tvirtina, kad yra „akivaizdus kitas nesuderinamumas“. Jo nuomone, Sąjunga „negali bausti už tam tikrus teisių pažeidimus, kaip ji tai padarė Sirijos atveju, ir sankcionuoti kitus pažeidimus, visų pirma kalbant apie *jus cogens* normas“.
- 152 Dublike *Front Polisario* nurodo „trečiąjį nesuderinamumą, priskiriamą Sąjungai“. Jis tvirtina, kad Komisijos humanitarinės pagalbos tarnyba teikia didelę pagalbą stovyklose išikūrusiems saharavių pabėgėliams (žr. šio sprendimo 16 punktą), nors tuo pačiu metu Taryba, priimdama ginčijamą sprendimą, „prisideda prie Maroko Karalystės viešpatavimo Vakarų Sacharoje stiprinimo ir galiausiai saharavių pabėgėlių gretų gausinimo“.
- 153 Reikia konstatuoti, kad ESS 7 straipsnis negali patvirtinti *Front Polisario* argumentų. Įvairias Sąjungos politikos kryptis reglamentuoja įvairios steigiamųjų sutarčių ir joms įgyvendinti priimtų aktų nuostatos. Tariamas akto „nesuderinamumas“ su Sąjungos konkrečios srities politika neabejotinai reiškia, kad nagrinėjamas aktas prieštarauja nuostatai, taisyklei arba principui, kuriais ši politika reglamentuojama. Vien šios aplinkybės, jeigu ji būtų įrodyta, pakaktų nagrinėjamam aktui panaikinti, nesant reikalo remtis ESS 7 straipsniu.
- 154 Nagrinėjamu atveju nurodydamas suderinimo principo pažeidimą *Front Polisario* remiasi prielaida, kad ginčijamu sprendimu patvirtinus nagrinėjamą Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimą „sankcionuojamas“ Maroko Karalystės „suverenitetas“ Vakarų Sacharoje. Vis dėlto ši prielaida yra klaidinga: nagrinėjamame susitarime nėra nė vienos tokį poveikį turinčios nuostatos, o vien tai, jog Sąjunga pripažįsta, kad Maroko Karalystė taiko susitarimo nuostatas iš Sąjungos į Maroko Karalystės

kontroliuojamą Vakarų Sacharos teritorijos dalį eksportuojamiems žemės ūkio ar žuvininkystės produktams arba į šią teritoriją importuojamiems produktams, neprilygsta Maroko suvereniteto pripažinimui šioje teritorijoje.

- 155 Kalbant apie argumentą, jog Sąjunga pažeidė „JTO teisę“ arba *jus cogens*, pažymėtina, kad jis neturi jokio ryšio su tariamu SESV 7 straipsnio pažeidimu. Juo tik pakartojami antrajam ieškinio pagrindui pagrįsti pateikiami argumentai; šis ieškinio pagrindas nagrinėjamas toliau.
- 156 Argumento, susijusio su tuo, kad Sąjunga patvirtino ribojamąsias priemones dėl padėties kitose šalyse, taip pat nepakanka siekiant įrodyti tariamą Sąjungos politikos „nesuderinimą“. Reikia priminti, kad, kaip visų pirma matyti iš teismo praktikos, susijusios su ribojamosiomis priemonėmis, kurių imtasi dėl padėties Sirijoje, Taryba šioje srityje turi diskreciją (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Makhlouf / Taryba*, T-383/11, Rink., EU:T:2013:431, 63 punktą). Todėl jos negalima kaltinti nesuderinimu dėl to, kad ji pritaikė ribojamąsias priemones vienoje, bet ne kitoje šalyje.
- 157 Galiausiai dėl „trečiojo nesuderinimo“, kurį *Front Polisario* nurodo dublike, reikia konstatuoti, jog tai, kad Sąjunga teikia paramą stovyklose įsikūrusiems saharavių pabėgėliams ir kartu su Maroko Karalyste sudaro tokius susitarimus, kaip patvirtintasis ginčijamu sprendimu, įrodo priešingai, t. y. kad ji nenori dalyvauti ieškovo ir Maroko Karalystės ginče ir palaiko JTO pastangas teisingai ir ilgam laikui išspręsti šį ginčą derybomis.
- 158 Todėl reikia atmesti ketvirtąjį ieškinio pagrindą.

– Dėl penktojo ieškinio pagrindo

- 159 Penktajam ieškinio pagrindui pagrįsti *Front Polisario* nurodo ESS 2 straipsnį, 3 straipsnio 5 dalį 21 straipsnį ir SESV 205 straipsnį. Jis tvirtina, kad ginčijamas sprendimas prieštarauja pagrindinėms Sąjungos vertybėms, kuriomis Sąjunga vadovaujasi išorės veiksnių srityje. *Front Polisario* teigimu, patvirtindama ginčijamame sprendime nurodyto susitarimo sudarymą Taryba „pasityčiojo“ iš JTO rezoliucijų ir [Maroko Karalystės] bei *Front Polisario* sudaryto susitarimo dėl referendumo, skirto apsispręsti surengimo, skatindama [Maroko Karalystės] vykdomą neteisėtą Vakarų Sacharos aneksavimo politiką“. *Front Polisario* laikosi nuomonės, kad „pakanka išaldyti susitarimą“, o Taryba „puikiai žinojo, kad Maroko Karalystei vykdamą ekonominę plėtrą Vakarų Sacharos teritorijoje buvo siekiama pakeisti socialines struktūras ir iškreipti pačią referendumo idėją“.

- 160 ESS 2 straipsnyje nustatyta:

„Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, gyvenančioms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.“

- 161 ESS 3 straipsnio 5 dalyje nurodyta:

„Palaikydama santykius su platesniu pasauliu, Sąjunga išsaugo ir skatina savo vertybes ir savo interesus bei prisideda prie savo piliečių apsaugos. Ji prisideda prie taikos išsaugojimo, saugumo užtikrinimo, tvaraus planetos vystymosi, tautų tarpusavio solidarumo ir pagarbos, laisvos ir sąžiningos prekybos, skurdo panaikinimo ir žmogaus, ypač vaiko, teisių apsaugos, taip pat prie griežto tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų Chartijos principus, laikymosi ir jos plėtojimo.“

162 ESS 21 straipsnis, kuris yra ES sutarties V antraštinės dalies 1 skyriuje, suformuluotas taip:

„ 1. Sąjungos veiksmai tarptautinėje arenoje grindžiami principais, paskatinusiais jos pačios sukūrimą, vystymąsi ir plėtrą, ir kurių įgyvendinimą ji skatina platesniame pasaulyje: demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinumą ir nedalomumą, pagarbos žmogaus orumui, lygybės ir solidarumo principais bei Jungtinių Tautų Chartijos ir tarptautinės teisės principų laikymusi.

Sąjunga siekia plėtoti santykius ir kurti partnerystę su trečiosiomis šalimis bei tarptautinėmis, regioninėmis arba pasaulinėmis organizacijomis, kurios taip pat laikosi pirmojoje pastraipoje nurodytų principų. Ji skatina bendrų problemų daugiašalius sprendimus, ypač priimamus Jungtinių Tautų struktūroje.

2. Sąjunga nustato ir įgyvendina bendrą politiką ir veiksmus bei siekia aukšto lygio bendradarbiavimo visose tarptautinių santykių srityse, kad:

- a) apgintų savo vertybes, pagrindinius interesus, saugumą, nepriklausomybę ir vientisumą;
- b) įtvirtintų ir remtų demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teises ir tarptautinės teisės principus;
- c) išsaugotų taiką, užkirstų kelią konfliktams ir stiprintų tarptautinį saugumą pagal Jungtinių Tautų Chartijos tikslus ir principus, taip pat pagal Helsinkio baigiamojo akto principus ir Paryžiaus Chartijos tikslus, įskaitant susijusiuosius su išorės sienomis;
- d) skatintų besivystančių šalių ekonominę, socialinę ir aplinkos apsaugos tvarų vystymąsi, pirmiausia siekdama panaikinti skurdą;
- e) skatintų visų šalių integraciją į pasaulio ekonomiką, įskaitant laipsnišką tarptautinės prekybos apribojimų panaikinimą;
- f) prisidėtų prie tarptautinių priemonių, skirtų aplinkos kokybės išsaugojimui ir gerinimui bei pasaulio gamtos išteklių tausojančiam valdymui, siekiant užtikrinti tvarų vystymąsi, kūrimo;

<...>

3. <...>

Sąjunga užtikrina savo išorės veiksmų įvairių sričių bei jų ir kitų savo politikos krypčių nuoseklumą. Taryba ir Komisija, kurioms padeda Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai, užtikrina šį nuoseklumą ir bendradarbiauja šiuo tikslu.“

163 Galiausiai penktojoje ESV sutarties dalyje „Bendrosios nuostatos dėl Sąjungos išorės veiksmų“ esančiame SESV 205 straipsnyje nustatyta, kad „Sąjunga pagal šią dalį vykdomuose savo veiksmuose tarptautinėje arenoje vadovaujasi principais, siekia tikslų ir veiksmus vykdo remdamasi bendrosiomis nuostatomis, kurie nurodyti [ES] sutarties V antraštinės dalies 1 skyriuje“.

164 Pagal teismo praktiką Sąjungos institucijos išorės ekonominių santykių srityje, prie kurios priskiriamas ginčijamame sprendime nurodytas susitarimas, turi plačią diskreciją (šiuo klausimu žr. 1995 m. liepos 6 d. Sprendimo *Odigitria / Taryba ir Komisija*, T-572/93, Rink., EU:T:1995:131, 38 punktą).

165 Todėl negalima pripažinti, jog iš „pagrindinių Sąjungos vertybių“ arba nuostatų, kuriomis *Front Polisario* remiasi pateikdamas šį ieškinio pagrindą, matyti, kad Tarybai visais atvejais draudžiama sudaryti su trečiąja valstybe susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje.

166 Beje, klausimas dėl plačios Tarybos diskrecijos, kuri yra pripažįstama jai pagal šio sprendimo 164 punkte nurodytą teismo praktiką, įgyvendinimo ir reikšmingų aplinkybių, į kurias šiomis aplinkybėmis reikia atsižvelgti, bus nagrinėjamas toliau (žr. šio sprendimo 223 ir paskesnius punktus).

167 Su sąlyga, kad šis klausimas bus išnagrinėtas, reikia atmesti penktąjį ieškinio pagrindą.

– Dėl šeštojo ieškinio pagrindo

168 Pateikdamas šeštąjį pagrindą ieškovas tvirtina, kad ginčijamas sprendimas prieštarauja darnaus vystymosi tikslui, „nes juo okupacinei valdžiai leidžiama labiau išnaudoti savarankiškos tautos gamtinius išteklius“. Šiuo atžvilgiu jis nurodo SESV 11 straipsnį, pagal kurį „[n]ustatant ir įgyvendinant Sąjungos politikos ir veiklos kryptis, ypač siekiant skatinti tvarią plėtrą [darnų vystymąsi], turi būti atsižvelgiama į aplinkos apsaugos reikalavimus“. Jis taip pat remiasi keliais JTO ir Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) dokumentais.

169 Ieškovas priduria, kad Maroko Karalystė „vykdo aneksijos politiką, valdydama Vakarų Sacharos reikalus per savo vidaus reikalų ministrą ir atsisakydama <...> už savo administravimą atsiskaityti JTO“. Remdamasis tuo *Front Polisario* daro išvadą, kad ginčijamu sprendimu „iš saharavių tautos ne tik <...> atimama teisė į vystymąsi, bet ir skatinama ekonominio silpninimo politika, kurios pagrindinis tikslas yra sunaikinti saharavių visuomenę“.

170 Dublike *Front Polisario* priduria, kad „Maroko kontroliuojamos didelės bendrovės toliau išnaudoja [Vakarų Sacharos] išteklius, siekdamos pagrindinio tikslo apvogti saharavių tautą, kad būtų sustiprinta Maroko ekonomika ir faktiškai įtvirtinta Maroko aneksija“.

171 Šiuo etapu pakanka pažymėti, kad nei iš nurodytų *Front Polisario* teiginių, nei iš nuostatų, kurias jis nurodo, Tarybai nekyla absoliutus draudimas sudaryti su trečiaja valstybe susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje.

172 Todėl, kiek ši ieškinio pagrindą reikia suprasti kaip tokį, kuriuo kaltinama minėto draudimo pažeidimu, jį reikia atmesti. Dabar reikia išnagrinėti *Front Polisario* argumentus, analizuojant klausimą, susijusį su Tarybos diskrecijos įgyvendinimu (žr. šio sprendimo 223 ir paskesnius punktus).

– Dėl septintojo ieškinio pagrindo

173 Septintasis ieškinio pagrindas, kaip jį pavadino ieškovas, yra susijęs su „[ginčijamo] sprendimo prieštaravimu Sąjungos išorės veikslių principams ir tikslams vystomojo bendradarbiavimo srityje“. Ieškovas remiasi SESV 208 straipsnio 2 dalimi, pagal kurią „Sąjunga ir valstybės narės laikosi įsipareigojimų ir atsižvelgia į tikslus, kuriems jos pritarė [JTO] ir kitose kompetentingose tarptautinėse organizacijose“. Jis taip pat remiasi SESV 220 straipsniu (žr. šio sprendimo 129 punktą).

174 *Front Polisario* konkrečiai pažymi, kad „[SESV 208 straipsnio 2 dalies] formuluotė, kurioje vartojamas žodis „pritarė“, suteikia pagrindą remtis [JTO] rezoliucijose, tarp jų – Tūkstantmečio deklaracijoje ir rezoliucijose, kurias rengiant dalyvavo [Sąjunga], esančiais įsipareigojimais ir tikslais Sąjungos atžvilgiu <...>“.

175 Reikia konstatuoti, kad šio sprendimo 174 punkte išdėstyti ieškovo argumentai niekaip neleidžia suprasti, kuo jis kaltina Tarybą ir dėl kokios priežasties ginčijamas sprendimas prieštarauja „Sąjungos išorės veikslių principams ir tikslams“ arba JTO dokumentams, tarp jų – Tūkstantmečio deklaracijai. Taigi ši ieškinio pagrindą reikia atmesti kaip nepriimtina.

– Dėl aštuntojo ieškinio pagrindo

- 176 Aštuntasis ieškinio pagrindas susijęs su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu. Priminę šioje srityje suformuotą teismų praktiką, *Front Polisario* tvirtina turėjęs teisėtą pagrindą manyti, kad Sąjunga ir jos institucijos laikosi tarptautinės teisės.
- 177 Kaip primena pats ieškovas, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad teisę remtis teisėtų lūkesčių apsauga turi kiekvienas asmuo, esantis tokioje padėtyje, kai Sąjungos administracija paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą, suteikdama jam tikslias garantijas. Tokias garantijas, neatsižvelgiant į jų pateikimo formą, sudaro tiksli, nesąlyginė ir tikrovę atitinkanti informacija iš kompetentingų ir patikimų šaltinių. Tačiau niekas negali remtis šio principo pažeidimu, jeigu administracinė institucija nesuteikė jam konkrečių garantijų (žr. 2009 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *Denka International / Komisija*, T-334/07, Rink., EU:T:2009:453, 148 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 178 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad ieškovas nenurodo jokios konkrečios garantijos, kurią Sąjungos administracinė institucija būtų jam suteikusi dėl savo elgesio šioje srityje, todėl šio ieškinio pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, negalima pripažinti pagrįstu. Argumentą, kad iš esmės ginčijamu sprendimu pažeidžiama tarptautinė teisė, reikia nagrinėti analizuojant vienuoliktąjį ieškinio pagrindą, susijusį būtent su tarptautinės teisės pažeidimu.

– Pirminės pastabos dėl tarptautinės teisės poveikio

- 179 Kadangi *Front Polisario* nurodo kelių Sąjungos sudarytų tarptautinių susitarimų pažeidimą (devintasis ieškinio pagrindas) ir „bendrosios tarptautinės teisės“ pažeidimą (dešimtasiasis ieškinio pagrindas), toliau pateikti argumentai yra reikšmingi vertinant Sąjungos akto teisėtumą tarptautinės teisės atžvilgiu.
- 180 Kaip matyti iš ESS 3 straipsnio 5 dalies, Sąjunga prisideda prie griežto tarptautinės teisės laikymosi ir jos plėtojimo. Todėl priimdama tam tikrą aktą ji privalo paisyti visos tarptautinės teisės, įskaitant paprotinę tarptautinę teisę, kuri yra privaloma Sąjungos institucijoms (žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Air Transport Association of America ir kt.*, C-366/10, Rink., EU:C:2011:864, 101 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 181 Be to, pagal tarptautinės teisės principus Sąjungos institucijos, kompetingos derėtis ir sudaryti tarptautinį susitarimą, gali susitarti su trečiosiomis valstybėmis, kokį poveikį šio susitarimo nuostatos turės Susitariančiųjų Šalių vidaus tvarkai. Tik jei šis klausimas nėra reglamentuojamas susitarime, kompetingi Sąjungos teismai turi jį išspręsti taip pat, kaip ir bet kurį kitą aiškinimo klausimą, susijusį su susitarimo taikymu Sąjungoje (žr. šio sprendimo 180 punkte minėto Sprendimo *Air Transport Association of America ir kt.*, EU:C:2011:864, 49 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 182 Taip pat reikia priminti, kad pagal SESV 216 straipsnio 2 dalį, jeigu Sąjunga sudaro tarptautinius susitarimus, tokie susitarimai privalomi Sąjungos institucijoms, todėl turi viršenybę Sąjungos aktų atžvilgiu. Iš to išplaukia, kad Sąjungos akto galiojimas gali būti paveiktas dėl jo nesuderinamumo su tokiomis tarptautinės teisės normomis (žr. šio sprendimo 180 punkte minėto Sprendimo *Air Transport Association of America ir kt.*, EU:C:2011:864, 50 ir 51 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 183 Tačiau, pirma, Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad Sąjungai šios normos turi būti privalomos (žr. šio sprendimo 180 punkte minėto Sprendimo *Air Transport Association of America ir kt.*, EU:C:2011:864, 52 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 184 Be to, jis laikėsi nuomonės, kad Sąjungos teismas gali nagrinėti tam tikro Sąjungos teisės akto galiojimą tarptautinės sutarties atžvilgiu tik tuo atveju, kai tam neprieštarauja šios sutarties pobūdis ir bendra struktūra (žr. šio sprendimo 180 punkte minėto Sprendimo *Air Transport Association of America ir kt.*, EU:C:2011:864, 53 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 185 Galiausiai, jeigu aptariamos sutarties pobūdis ir struktūra leidžia vertinti Sąjungos teisės akto galiojimą šios sutarties nuostatų atžvilgiu, dar būtina, kad Sąjungos teisės akto galiojimui nagrinėti nurodytos sutarties nuostatos būtų besąlygiškos ir pakankamai tikslios pagal savo turinį. Ši sąlyga įvykdoma, jeigu nurodytoje nuostatoje yra įtvirtintas aiškus ir tikslus įpareigojimas, kurio vykdymas arba veikimas nepriklauso nuo vėlesnio akto priėmimo (žr. šio sprendimo 180 punkte minėto Sprendimo *Air Transport Association of America ir kt.*, EU:C:2011:864, 54 ir 55 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 186 Toliau nagrinėjant devintąjį, dešimtąjį ir vienuoliktąjį ieškinio pagrindus, reikia atsižvelgti į pirma pateiktus svarstymus.
- Dėl devintojo ieškinio pagrindo
- 187 Nurodydamas devintąjį ieškinio pagrindą ieškovas tvirtina, kad ginčijamą sprendimą reikia panaikinti, „nes jis prieštarauja įvairiems Sąjungai privalomiems tarptautiniams susitarimams“.
- 188 Pirma, ieškovas nurodo Asociacijos susitarimą su Maroku, ypač jo preambulę, kurioje nurodomas Jungtinių Tautų Chartijos principų laikymasis, ir jo 2 straipsnį, pagal kurį Sąjungos ir Maroko Karalystės vidaus ir tarptautinė politika yra paremta pagarba demokratijos principams ir pagrindinėms žmogaus teisėms ir ši pagarba yra esminis šio susitarimo elementas.
- 189 Ieškovo teigimu, ginčijamas sprendimas prieštarauja minėtiems principams, nes juo „pažeidžiama apsisprendimo teisė ir iš jos kylančios teisės, visų pirma suverenitetas gamtinių išteklių atžvilgiu ir Vakarų Sacharos gyventojų interesų pirmumas“. Ieškovas priduria, kad „[Maroko Karalystė] pažeidžia apsisprendimo teisę, kuri yra būtina sąlyga, kad būtų gerbiamos žmogaus teisės ir politinės bei ekonominės laisvės“, ir vėl nurodo „aneksinę [Maroko Karalystės] politiką“, kuria „siekiama sukliudyti surengti referendumą dėl apsisprendimo“.
- 190 Antra, ieškovas nurodo 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje pasirašytą Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją (toliau – Montego Bėjaus konvencija), įsigaliojusią 1994 m. lapkričio 16 d. ir Sąjungos vardu patvirtintą 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB dėl Europos bendrijos 1982 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos ir 1994 m. liepos 28 d. Susitarimo, susijusio su jos XI dalies įgyvendinimu, patvirtinimu (OL L 179, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 4 sk., 3 t., p. 260). Jis tvirtina, kad pagal Montego Bėjaus konvencijos nuostatas Vakarų Sacharos tauta turi suverenias teises į vandenį, esančius greta Vakarų Sacharos kranto. Maroko Karalystė, kaip „okupacinė valdžia“, turėtų įgyvendinti Vakarų Sacharos tautos teises laikydamasi jos interesų pirmumo principo. Tačiau ji sistemingai tyčiojasi iš šių taisyklių ir naudojasi viešpatavimu jūroje, kad išlaikytų savo buvimą Vakarų Sacharoje. Taryba ginčijamu sprendimu pažeidė „šias nuostatas“, nes, „didindama prekybos su Maroku žuvininkystės srityje liberalizavimą, ji palaiko Maroką, kuris neteisėtai įgyvendina teises šioje jūros dalyje.“ Ieškovas priduria, kad Maroko Karalystė „toliau išnaudoja šiuos vandenį siekdama vien savo intereso, kad iš karto gautų pelną ir sukurtų tokias ekonomines aplinkybes, dėl kurių būtų sunkiau surengti referendumą dėl apsisprendimo“.
- 191 Trečia, ieškovas nurodo, kad pažeistas „kilmės kriterijus“, kuris, jo nuomone, kyla iš Montego Bėjaus konvencijos, Asociacijos susitarimo su Maroku ir jo 4 protokolo, Europos bendrijos ir Maroko Karalystės partnerystės susitarimo žuvininkystės sektoriuje, Bendrijos vardu patvirtinto 2006 m. gegužės 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 764/2006 (OL L 141, p. 1), ir iš susitarimo pasikeičiant raštais,

- susijusio su Europos bendrijos ir Maroko Karalystės partnerystės susitarimo žuvininkystės sektoriuje laikiniu taikymu, parafuoto 1995 m. lapkričio 13 d. Briuselyje ir Bendrijos vardu patvirtinto 1995 m. gruodžio 7 d. Tarybos sprendimu 95/540/EB (OL L 306, p. 1).
- 192 Ieškovo teigimu, „siekiant nustatyti įvairių [Sąjungai] ir jos valstybėms narėms bei [Maroko Karalystei] privalomų susitarimų taikymo sritį, [Montego Bėjaus] konvencija yra reikšmingas atskaitos taškas ir joje ši taikymo sritis labai aiškiai apibrėžta – tai [Maroko Karalystės] teritorija“.
- 193 Nepaisant to, ar į įvairius ieškovo nurodytus susitarimus ir konvencijas, atsižvelgiant į šio sprendimo 184 ir 185 punktuose nurodytą teismo praktiką, galima atsižvelgti nagrinėjant Sąjungos akto galiojimą, reikia konstatuoti, kad, išskyrus Montego Bėjaus konvenciją, kiti ieškovo nurodyti susitarimai yra Sąjungos ir Maroko Karalystės sudaryti susitarimai, t. y. sudaryti tarp tų pačių šalių, kurios sudarė ginčijamu sprendimu patvirtintą susitarimą. Iš tiesų vienas iš šių susitarimų yra Asociacijos susitarimas su Maroku, kurį ginčijamu sprendimu patvirtintu sprendimu būtent ir siekiama pakeisti.
- 194 Šiomis aplinkybėmis, net darant prielaidą, kad kai kurios susitarimo, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, nuostatos prieštarauja Sąjungos ir Maroko Karalystės anksčiau sudarytų ir ieškovo nurodomų susitarimų nuostatoms, tai nėra joks neteisėtumas, nes Sąjunga ir Maroko Karalystė gali bet kada pakeisti tarpusavyje sudarytus susitarimus nauju susitarimu, kaip ir ginčijamu sprendimu patvirtintu susitarimu.
- 195 Dėl Montego Bėjaus konvencijos reikia priminti, kad, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, šios konvencijos pobūdis ir bendra struktūra prieštarauja tam, kad Sąjungos teismai vertintų Sąjungos akto galiojimą šios konvencijos atžvilgiu (2008 m. birželio 8 d. Sprendimo *Intertanko ir kt.*, C-308/06, Rink., EU:C:2008:312, 65 punktas).
- 196 Tačiau ieškovas remiasi šia konvencija, iš esmės teigdamas, kad žuvininkystės produktai iš greta Vakarų Sacharos esančių vandenų yra jos gamtos išteklių dalis.
- 197 Šiuo klausimu jau buvo pažymėta, kad susitarimas, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, taikomas ir Vakarų Sacharai, ir iš šios teritorijos kilusiems produktams, nesvarbu, kokie tai yra ištekliai, ir neatsižvelgiant į tai, ar juos reikia nustatyti pagal Montego Bėjaus konvenciją.
- 198 Vis dėlto nė vienas ieškovo argumentas, pateiktas šiam pagrindui pagrįsti, neįrodo, kad Tarybai visais atvejais draudžiama sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, susijusį su ginčijama teritorija.
- 199 Taigi tiek, kiek ši ieškinio pagrindą reikia suprasti kaip tokį, kuriuo kaltinama dėl šio absoliutaus draudimo pažeidimo, jį reikia atmesti. Jeigu ieškovo argumentus arba kai kuriuos iš jų reikia suprasti kaip tokius, kuriais kaltinama dėl akivaizdžios Tarybos vertinimo klaidos, pakanka priminti, kad klausimas, susijęs su Tarybos šioje srityje turimos diskrecijos įgyvendinimu, nagrinėjamas šio sprendimo 223 ir paskesniuose punktuose.
- Dėl dešimtojo ieškinio pagrindo
- 200 Nurodydamas dešimtąjį ieškinio pagrindą *Front Polisario* teigia, kad ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas, nes prieštarauja apsisprendimo teisei, imperatyviai tarptautinės teisės normai, taip pat iš jos kylančioms teisėms. *Front Polisario* tvirtina, kad ginčijamu sprendimu palaikoma Maroko Karalystės Vakarų Sacharos okupavimo ir „ekonominio kolonizavimo“ politika.
- 201 *Front Polisario* taip pat teigia, kad ginčijamu sprendimu sukuriama pareigojimai, su kuriais jis nesutiko, pažeidžiant santykinę tarptautinių sutarčių poveikį. Jis priduria, kad Sąjunga privalo laikytis „tarptautinės humanitarinės teisės“, į kurią, ieškovo teigimu, įeina prie 1907 m. spalio 18 d. Hagoje pasirašytos konvencijos dėl sausumos karo įstatymų ir papročių pridėtų taisyklių nuostatos, 1949 m.

rugpjūčio 12 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl civilių apsaugos karo metu ir 1998 m. liepos 17 d. Romoje pasirašyto Tarptautinio Baudžiamojo Teismo steigimo sutarties nuostatos. *Front Polisario* tvirtina, kad priimdama ginčijamą sprendimą Taryba „leidžia Maroko Karalystei sustiprinti Vakarų Sacharos kolonizavimo politiką, pradedant nuo ekonominės srities“.

- 202 Visų pirma reikia konstatuoti, kad nė viena ginčijamo sprendimo ar susitarimo, kuriuo buvo patvirtintas jo sudarymas, nuostata nereiškia, kad Sąjunga pripažįsta Maroko pretenzijas į Vakarų Sacharą. Vien ta aplinkybė, kad nagrinėjamas susitarimas taip pat taikomas iš Maroko Karalystės kontroliuojamos Vakarų Sacharos dalies eksportuojamiems arba į ją importuojamiems produktams, neprilygsta tokiam pripažinimui.
- 203 Kalbant apie argumentą, susijusį su santykinio tarptautinių sutarčių poveikiu, pažymėtina, kad, priešingai, nei teigia *Front Polisario*, nors ginčijamame sprendime nurodytas susitarimas yra tiesiogiai ir konkrečiai susijęs su *Front Polisario*, jis nereiškia jokio jo išipareigojimo, nes šis susitarimas taikomas tik Maroko kontroliuojamai Vakarų Sacharos teritorijos daliai ir tik tiek laiko, kiek ši kontrolė tęsis. Jeigu *Front Polisario*, jei taikytina, po numatomo referendumo dėl apsisprendimo išplėstų savo kontrolę visai Vakarų Sacharos teritorijai, aišku, kad nagrinėjamo susitarimo, kurį sudarė Maroko Karalystė ir Sąjunga, nuostatos jam nebūtų privalomos.
- 204 Kalbant apie argumentą, susijusį su humanitarinės teisės pažeidimu, reikia konstatuoti, kad ieškovo argumentai yra labai glausti ir neleidžia suprasti, kaip ir kodėl ginčijamame sprendime numatyto susitarimo sudarymu pažeidžiama ši teisė.
- 205 Apskritai nė vienas ieškovo pateiktas argumentas ar nurodyta aplinkybė neįrodo, kad yra tarptautinės paprotinės teisės norma, pagal kurią būtų draudžiama sudaryti tarptautinę sutartį, galimą taikyti ginčijamoje teritorijoje.
- 206 Tarptautiniam Teisingumo Teismui šis klausimas buvo pateiktas, tačiau jis nenagrinėjo jo sprendime, priimtame byloje dėl Rytų Timoro (*Portugalija prieš Australiją*, TTT Rinkinys, 1995 m., p. 90), motyvuodamas tuo, kad, norint išnagrinėti šį klausimą, jam būtų reikėję priimti sprendimą dėl Indonezijos Respublikos elgesio teisėtumo be šios valstybės sutikimo (minėto Sprendimo *Portugalija prieš Australiją* 35 punktas).
- 207 Ieškovas taip pat pateikė 2002 m. sausio 29 d. Saugumo Tarybos pirmininkui skirtą generalinio sekretoriaus pavaduotojo teisės reikalams, JTO patarėjo teisės klausimais laišką atsakant į Saugumo Tarybos narių prašymą pateikti nuomonę dėl Maroko valdžios institucijų priimtų sprendimų, susijusių su Vakarų Sacharos mineralinių išteklių žvalgybos sutarčių pasiūlymu ir pasirašymu su užsienio bendrovėmis, teisėtumo.
- 208 Šiame laiške JTO patarėjas teisės klausimais apžvelgė tarptautinės teisės normas, Tarptautinio Teisingumo Teismo praktiką ir valstybių praktiką šioje srityje. Savo laiško 24 punkte jis, be kita ko, pažymėjo:

„Naujausia valstybių praktika, nors ji ir ribota, rodo, kad [teritoriją administruojanti] valdžia, kaip ir trečiosios valstybės, laikosi tokios *opinio juris*: jeigu priklausomos teritorijos išteklių yra eksploatuojami šių teritorijų tautų naudai, jų vardu arba pasikonsultavus su jų atstovais, toks naudojimas laikomas atitinkančiu [teritoriją administruojančiai] valdžiai pagal [Jungtinių Tautų Chartiją] tenkančius įpareigojimus ir Generalinės Asamblėjos rezoliucijas, taip pat jose įtvirtintą „nuolatinio suvereniteto gamtinių išteklių atžvilgiu“ principą.“

209 Tuo remdamasis, jis taip atsakė į jam pateiktą klausimą:

„Nors sutartys, dėl kurių Saugumo Taryba uždavė klausimą, pačios nėra neteisėtos, jeigu žvalgymo ir eksploatavimo veikla toliau būtų vykdoma, nepaisant Vakarų Sacharos tautos interesų ir valios, jomis būtų pažeisti tarptautinės teisės principai, taikytini veiklai, susijusiai su priklausomų teritorijų mineraliniais ištekliais.“ (jo laiško 25 punktas).

210 Remiantis tuo darytina išvada, jog JTO patarėjas teisės klausimais nemane, kad tarptautinio susitarimo, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje, sudarymas yra visais atvejais draudžiamas tarptautinės teisės.

211 Todėl, kiek ši ieškinio pagrindą reikia suprasti kaip tokį, kuriuo Taryba kaltinama dėl „bendrosios tarptautinės teisės“, iš kurios kyla absoliutus draudimas sudaryti tarptautinius susitarimus, galimus taikyti ginčijamoje teritorijoje, pažeidimo, jį reikia atmesti. Kiek ieškovo kartu su šiuo ieškinio pagrindu pateikti argumentai susiję su Tarybos turimos diskrecijos įgyvendinimu, jie nagrinėjami šio sprendimo 223 ir paskesniuose punktuose.

– Dėl vienuoliktojo ieškinio pagrindo

212 Pateikdamas paskutinį, vienuoliktąjį, ieškinio pagrindą ieškovas nurodo įvairias 2011 m. JTO Tarptautinės teisės komisijos priimto Tarptautinių organizacijų atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus straipsnių projekto nuostatas, teigdamas, kad priimdama ginčijamą sprendimą Taryba užtraukė tarptautinę Sąjungos atsakomybę už tarptautinės teisės pažeidimą.

213 Vis dėlto šiuo ieškinio pagrindu nepasakoma nieko naujo, palyginti su likusiais ieškovo argumentais. Reikia priminti, kad šis ieškinys – tai ieškinys dėl panaikinimo, o ne dėl žalos atlyginimo. Nekyla klausimas, ar dėl ginčijamo sprendimo priėmimo Sąjungai atsiranda deliktinė atsakomybė, nes tai reikštų ginčijamo sprendimo neteisėtumą. Reikia atsakyti būtent į klausimą, ar ginčijamas sprendimas yra neteisėtas. Tačiau šiuo aspektu ieškovas nepateikia jokio naujo argumento ir tiesiog pakartoja teiginius, kad iš esmės Taryba, Sąjungos vardu sudariusi ginčijamą sprendimu patvirtintą susitarimą, pažeidė tarptautinę teisę.

214 Todėl reikia atmesti šį pagrindą.

– Išvada dėl to, ar yra absoliutus draudimas sudaryti ginčijamoje teritorijoje taikytinus tarptautinius susitarimus

215 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad nė vienas ieškovo pateiktas ieškinio pagrindas ar argumentas neleidžia konstatuoti, kad pagal Sąjungos teisę arba tarptautinę teisę yra absoliučiai draudžiama su trečiąja valstybe sudaryti susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje.

216 Šią išvadą taip pat patvirtina Bendrojo Teismo praktika.

217 Bendrasis Teismas yra nagrinėjęs Sąjungos ir trečiosios valstybės sudaryto tarptautinio susitarimo, kuris taip pat galėjo būti taikomas ginčijamoje teritorijoje, teisėtumo klausimą byloje, kurioje priimtas šio sprendimo 164 punkte minėtas Sprendimas *Odigitria / Taryba ir Komisija* (EU:T:1995:131).

218 Tas sprendimas buvo susijęs su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, pareikštu bendrovės, turėjusios su Graikijos vėliava plaukiojantį žvejybinį laivą, kurį patikrino Bisau Gvinėjos valdžios institucijos, motyvuodamos tuo, kad šis laivas žvejojė be leidimo jai priklausančioje jūrų zonoje. Paaiškėjo, kad atitinkamas laivas turėjo Senegalo valdžios institucijų išduotą žvejybos leidimą, tačiau žvejojė vandenyse, į kuriuos kaip į savo jūrų zonas pretenzijas reiškė ir Senegalo Respublika, ir Bisau Gvinėjos Respublika. Tuometinė Europos ekonominė bendrija buvo sudariusi žvejybos susitarimus ir su viena, ir

su kita trečiąja valstybe, ir abu šie susitarimai buvo susiję su visomis jų jūrų zonomis. Ieškovė toje byloje reikalavo, kad Bendrija atlygintų žalą, kurią ji teigė patyrusi dėl laivo patikros, ir šiomis aplinkybėmis rėmėsi tariamu neteisėtumu, kurį lėmė tai, kad iš Bendrijos ir kiekvienos iš minėtų trečiųjų valstybių sudarytų žvejybos susitarimų taikymo srities nebuvo pašalinta jų ginčo objektu tapusi jūrų zona (šio sprendimo 164 punkte minėto Sprendimo *Odigitria / Taryba ir Komisija*, EU:T:1995:131, 1–13 ir 25 punktai).

- 219 Bendrasis Teismas laikėsi nuomonės, kad toks nepašalinimas nelemia jokie neteisėtumo. Iš esmės jis padarė išvadą, kad, įgyvendinamos plačią diskreciją, kurią Sąjungos institucijos turi išorės ekonominių santykių ir bendros žemės ūkio politikos (į kurią įeina ir žuvininkystės politika) srityje, jos, nepadarydamos akivaizdžios vertinimo klaidos, galėjo nuspręsti, kad atitinkamos jūrų zonos nereikėjo pašalinti iš žvejybos susitarimų, sudarytų su minėtomis dviem valstybėmis, taikymo srities, nors tarp jų ir buvo ginčas dėl vandenų, į kuriuos jos pretendavo kaip į savo jūrų zonų dalį (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 164 punkte minėto Sprendimo *Odigitria / Taryba ir Komisija*, EU:T:1995:131, 38 punktą).
- 220 Taigi iš aptarto sprendimo darytina priešinga išvada, kad Sąjungos ir trečiosios valstybės susitarimo, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje, sudarymas ne visais atvejais prieštarauja Sąjungos ar tarptautinei teisei, kurios Sąjunga privalo laikytis.
- 221 Iš tiesų, jeigu taip būtų, tuomet Bendrasis Teismas šio sprendimo 164 punkte minėto Sprendimo *Odigitria / Taryba ir Komisija* (EU:T:1995:131) 38 punkte nebūtų galėjęs remtis Sąjungos institucijų diskrecija dėl to, ar jūrų zoną, dėl kurios ginčijosi Senegalo Respublika ir Bisau Gvinėjos Respublika, reikia įtraukti į žvejybos susitarimų, sudarytų su šiomis dviem valstybėmis, taikymo sritį. Jeigu toks įtraukimas visais atvejais prieštarautų Sąjungos arba tarptautinei teisei, kurios Sąjungos institucijos privalo laikytis, akivaizdu, kad jos neturėtų jokios diskrecijos šiuo klausimu.
- 222 Be to, reikia priminti, kad absoliutus draudimas sudaryti susitarimą, susijusį su ginčijama teritorija, nekyla ir iš šio sprendimo 207–210 punktuose minėtame JTO patarėjo teisės klausimais laiške pateiktų argumentų. Iš tiesų JTO patarėjas teisės klausimais iš esmės pažymėjo, kad „tarptautinės teisės principai pažeidžiami“ tik tais atvejais, kai Vakarų Sacharos gamtiniai išteklių naudojami, „nepaisant šios teritorijos tautos interesų ir valios“.

Dėl Sąjungos institucijų diskrecijos ir aplinkybių, į kurias jos turi atsižvelgti

- 223 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, ir, kaip matyti iš šio sprendimo 164 punkte nurodytos teismo praktikos, reikia daryti išvadą, kad Sąjungos institucijos turi plačią diskreciją sprendžiamos, ar reikia su trečiąja valstybe sudaryti susitarimą, kuris būtų taikomas ginčijamoje teritorijoje.
- 224 Pripažinti joms tokią diskreciją būtų pateisinama dar ir todėl, kad, kaip matyti iš minėto JTO patarėjo teisės klausimais laiško, šioje srityje taikytinos tarptautinės teisės normos ir principai yra sudėtingi ir nekonkretūs. Remiantis tuo darytina išvada, kad teismas turi tikrinti tik tai, ar kompetentinga Sąjungos institucija, šiuo atveju – Taryba, patvirtindama susitarimo, kuris buvo patvirtintas ginčijamam sprendimu, sudarymą, padarė akivaizdžių vertinimo klaidų (šiuo klausimu žr. 1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Racke*, C-162/96, Rink., EU:C:1998:293, 52 punktą).
- 225 Atsižvelgiant į tai pažymėtina, kad siekdamas patikrinti, ar Sąjungos institucija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, ypač tais atvejais, kai turi plačią diskreciją, Sąjungos teismas turi patikrinti, ar ji atidžiai ir nešališkai išnagrino visas reikšmingas bylos aplinkybes, patvirtinančias padarytas išvadas (1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Technische Universität München*, C-269/90, Rink., EU:C:1991:438, 14 punktas ir 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, Rink., EU:C:2010:803, 57 punktas).

- 226 Tačiau, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 125 punkte, *Front Polisario* iš esmės kaltina Tarybą būtent tuo, kad prieš priimdama ginčijamą sprendimą ji neišnagrinėjo reikšmingų šioje byloje nagrinėjamo atvejo aplinkybių, visų pirma susijusių su susitarimo, kurio sudarymas buvo patvirtintas ginčijamu sprendimu, galimu taikymu Vakarų Sacharai ir iš šios teritorijos eksportuojamiems produktams.
- 227 Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors, kaip nurodyta šio sprendimo 146 punkte, iš Pagrindinių teisių chartijos, kuria ieškovas rėmėsi pateikdamas trečiąją pagrindą, negalima daryti išvados, kad Sąjungai yra nustatytas absoliutus draudimas sudaryti susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamoje teritorijoje, tiesa ir tai, kad tokios teritorijos gyventojų pagrindinių teisių apsauga turi ypatingą reikšmę, todėl tai yra klausimas, kurį Taryba privalo išnagrinėti prieš patvirtindama tokį susitarimą.
- 228 Konkrečiai kalbant apie susitarimą, kuriuo siekiama palengvinti, be kita ko, įvairių iš nagrinėjamos teritorijos kilusių prekių eksportą, pažymėtina, kad Taryba turi atidžiai ir nešališkai išnagrinėti visas reikšmingas aplinkybes siekdama įsitikinti, kad eksportui skirtų prekių gamybos veikla nėra vykdoma nagrinėjamos teritorijos gyventojų nenaudai ir kad ja nėra pažeidžiamos jų pagrindinės teisės, tarp jų, be kita ko, teisė į žmogaus orumą, gyvybę ir asmens neliečiamybę (Pagrindinių teisių chartijos 1–3 straipsniai), vergijos ir priverčiamojo darbo draudimas (Pagrindinių teisių chartijos 5 straipsnis), laisvė rinktis profesiją (Pagrindinių teisių chartijos 15 straipsnis), laisvė užsiimti verslu (Pagrindinių teisių chartijos 16 straipsnis), teisė į nuosavybę (Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnis), teisė į tinkamas ir teisingas darbo sąlygas, vaikų darbo draudimas ir jaunų žmonių apsauga darbe (Pagrindinių teisių chartijos 31 ir 32 straipsniai).
- 229 Šio sprendimo 208 ir 209 punktuose apibendrinti JTO patarėjo teisės klausimais argumentai dėl iš tarptautinės teisės kylančių įpareigojimų leidžia daryti tokią pačią išvadą.
- 230 Šiuo atžvilgiu Taryba nurodo, jog „dėl to, kad sudarė susitarimą su trečiąja valstybe, Sąjunga netampa ir negali tapti atsakinga už šios valstybės galimai atliktus veiksmus, nesvarbu, ar jais būtų pažeidžiamos pagrindinės teisės, ar ne“.
- 231 Šis teiginys yra teisingas, tačiau juo neatsižvelgiama į tai, kad jeigu Sąjunga leidžia į savo valstybes nares eksportuoti iš tos kitos šalies kilusius produktus, kurie buvo pagaminti arba gauti nesilaikant teritorijos, iš kurios šie produktai yra kilę, gyventojų pagrindinių teisių, ji gali netiesiogiai skatinti tokius pažeidimus arba turėti iš jų naudos.
- 232 Šis argumentas yra svarbus dar ir atsižvelgiant į tokią teritoriją, kokia yra Vakarų Sachara, kurią faktiškai administruoja trečioji valstybė, šiuo atveju – Maroko Karalystė, ir kuri neįeina į šios trečiosios valstybės tarptautiniu mastu pripažintas sienas.
- 233 Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad Maroko Karalystė neturi jokių JTO ar kurios nors kitos tarptautinės institucijos suteiktų įgaliojimų administruoti šią teritoriją, ir neginčijama, jog ji neteikia JTO Jungtinių Tautų Chartijos 73 straipsnio e punkte numatytos informacijos apie šią teritoriją.
- 234 Tame straipsnyje numatyta:

„Jungtinių Tautų narės, būdamos atsakingos ar prisiimančios atsakomybę už teritorijų, kurių tautos dar nėra pasiekusios visiškos savivaldos, valdymą, pripažįsta šių teritorijų gyventojų interesų pirmumo principą ir laiko savo šventa pareiga kuo daugiau prisidėti keliant gyventojų gerovę pagal ši[oje] Charti[joje] nustatytą tarptautinės taikos ir saugumo sistemą, siekdamos:

<...>

- e) Generaliniam Sekretoriui informacijos tikslais, bet su tokiais apribojimais, kurių reikia saugumo ir konstituciniais sumetimais, reguliariai perduoti statistinę ir kitokią specialiąją informaciją apie ekonomines, socialines ir švietimo sąlygas teritorijose, už kurias jos yra atitinkamai atsakingos, išskyrus teritorijas, kurioms taikomos XII ir XIII skyrių nuostatos.“
- 235 Tai, kad Maroko Karalystė neteikia Jungtinių Tautų Chartijos 73 straipsnio e punkte numatytos informacijos apie Vakarų Sacharą, gali priversti suabejoti bent tuo, ar Maroko Karalystė pripažįsta šios teritorijos gyventojų interesų pirmumo principą ir pareigą kuo labiau prisidėti prie jų gerovės, kaip numatyta toje nuostatoje. Be to, iš bylos medžiagos ir, be kita ko, ieškovo pateikto dokumento, šiuo atveju 2004 m. lapkričio 6 d. Maroko karaliaus pasakytos kalbos, matyti, jog Maroko Karalystė laikosi nuomonės, kad Vakarų Sachara yra jos teritorijos dalis.
- 236 Taryba tvirtina, kad nė viena ginčijamo sprendimo ar juo patvirtinto susitarimo nuostata „neleidžia daryti išvados, kad Vakarų Sacharos ištekliai naudojami šios teritorijos gyventojų nenaudai, ir nekluduoja [Maroko Karalystei] užtikrinti, kad gamtiniai ištekliai būtų eksploatuojami Vakarų Sacharos gyventojų naudai ir interesais“.
- 237 *Front Polisario* tikrai nekaltino Tarybos, kad įtraukė į ginčijamą sprendimą tokias sąlygas, dėl kurių Vakarų Sacharos ištekliai būtų eksploatuojami jos gyventojų nenaudai.
- 238 Tačiau, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 231 punkte, nagrinėjamas susitarimas palengvina produktų, kilusių, be kita ko, iš Vakarų Sacharos, eksportą į Sąjungą. Iš tiesų tai yra vienas iš minėto susitarimo tikslų. Todėl paaiškėjus, kad Maroko Karalystė eksploatuoja Vakarų Sacharos išteklius jos gyventojų nenaudai, šis eksploatavimas galėtų būti netiesiogiai skatinamas sudarius ginčijamą sprendimu patvirtintą susitarimą.
- 239 Dėl argumento, jog Maroko Karalystei pagal susitarimo nuostatas nebūtų kliudoma užtikrinti, kad Vakarų Sacharos ištekliai būtų eksploatuojami jos gyventojų naudai, pakanka pažymėti, kad susitarimu taip pat negarantuojama, kad Vakarų Sacharos gamtiniai ištekliai bus naudojami jos gyventojų naudai. Susitarimas šiuo atžvilgiu yra visiškai neutralus ir juo visų pirma tik palengvinamas iš Vakarų Sacharos kilusių produktų eksportas į Sąjungą, nesvarbu, ar šie produktai buvo gauti eksploatuojant išteklius gyventojų naudai, ar ne.
- 240 Iš tikrųjų šis Tarybos argumentas rodo, kad, Tarybos nuomone, tik Maroko Karalystė turi užtikrinti, kad gamtinių išteklių eksploatavimas būtų naudingas jos kontroliuojamos Vakarų Sacharos teritorijos dalies gyventojams.
- 241 Tačiau visų pirma atsižvelgiant į tai, kad Maroko Karalystės suvereniteto Vakarų Sacharoje nėra pripažinusi nei Sąjungą, nei jos valstybės narės, nei apskritai JTO, be to, kadangi nėra jokių tarptautinių įgaliojimų, galinčių pateisinti Maroko buvimą šioje teritorijoje, Taryba, nagrinėdama visas reikšmingas šios bylos atvejo aplinkybes, kad įgyvendintų turimą plačią diskreciją, susijusią su susitarimu su Maroko Karalyste, kuris gali būti taikomas ir Vakarų Sacharai, sudarymu arba nesudarymu, turėjo pati įsitikinti, kad nėra Maroko kontroliuojamos Vakarų Sacharos teritorijos gamtinių išteklių eksploatavimo, kuris gali būti nenaudingas jos gyventojams ir pažeisti jų pagrindines teises, įrodymų. Taryba negali tiesiog manyti, jog Maroko Karalystė turi užtikrinti, kad gamtos ištekliai nėra šitaip eksploatuojami.
- 242 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad *Front Polisario* kvalifikuoja Maroko kontroliuojamos Vakarų Sacharos teritorijos išteklių eksploatavimą kaip „ekonominį silpninimą siekiant pakeisti sahravių visuomenės struktūrą“. Jis priduria, kad pranešė JTO apie savo prieštaravimus dėl ginčijamo sprendimu patvirtinto susitarimo projekto. *Front Polisario* argumentai, pateikti nurodant penktąjį ir šeštąjį ieškinio pagrindus (žr. šio sprendimo 159, 169 ir 170 punktus), yra panašūs.

- 243 *Front Polisario* prie bylos medžiagos taip pat pridėjo išsamią savo advokato ataskaitą, kurioje, be kita ko, pateikiami kaltinimai, kad iš esmės Vakarų Sacharos žemės ūkio valdas kontroliuoja nevietiniai asmenys ir įmonės iš užsienio, kurie yra orientuoti vien į eksportą ir tik išgauna vandenį iš neatsinaujinančių požeminių telkinių. Minėtoje ataskaitoje nurodoma nevyriausybinės organizacijos paskelbta ataskaita, kuri patvirtina šiuos kaltinimus.
- 244 Nei iš Tarybos argumentų, nei iš jos byloje pateiktos informacijos negalima daryti išvados, kad Taryba atliko tokį nagrinėjimą, kaip nurodytasis šio sprendimo 241 punkte. Taryba nepateikė jokių konkrečių pastabų dėl šio sprendimo 242 ir 243 punktuose minėtų *Front Polisario* kaltinimų ir jų nepaneigė, o tai leidžia manyti, kad ji neanalizavo klausimo, ar Maroko kontroliuojamos Vakarų Sacharos gamtiniai išteklių buvo eksploatuojami šios teritorijos gyventojų naudai, ar ne.
- 245 Tačiau iš *Front Polisario* nurodytų aplinkybių aišku, kad apie šiuos kaltinimus tam tikru mastu buvo paskleista žinia ir, be kita ko, *Front Polisario* atkreipė JTO dėmesį į juos. Todėl Taryba negalėjo apie juos nežinoti ir jai reikėjo ištirti jų tikėtumą.
- 246 Šio sprendimo 230 ir 236 punktuose apibendrinti Tarybos argumentai rodo priešingai, t. y. jog Taryba mano, kad klausimas, ar Vakarų Sacharos išteklių yra eksploatuojami vietos gyventojų nenaudai, ar ne, yra svarbus tik Maroko valdžios institucijoms. Tačiau dėl šio sprendimo 227–233 punktuose nurodytų priežasčių šio teiginio negalima pripažinti pagrįstu.
- 247 Remiantis tuo darytina išvada, kad Taryba neįvykdė pareigos prieš priimant ginčijamą sprendimą išnagrinėti visas bylos aplinkybes. Todėl reikia patenkinti ieškinį ir panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek juo patvirtinamas jame nurodyto susitarimo taikymas Vakarų Sacharai.
- 248 Atsižvelgiant į šią išvadą, nebūtina priimti sprendimo dėl šio sprendimo 27 punkte nurodytų dokumentų, į kuriuos nereikia atsižvelgti nagrinėjant šią bylą, priimtimumo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 249 Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Be to, Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad įstojusios į bylą institucijos padengia savo bylinėjimosi išlaidas.
- 250 Taryba ir Komisija pralaimėjo šią bylą. Nors *Front Polisario* reikalavo priteisti iš jų bylinėjimosi išlaidas tik pastabose dėl Komisijos įstojimo į bylą paaiškinimo (žr. šio sprendimo 31 punktą), reikia pažymėti, kad pagal teismo praktiką šalys reikalavimus dėl bylinėjimosi išlaidų gali pateikti po ieškinio pareiškimo ir net per teismo posėdį, net jeigu jos nepateikė šių reikalavimų ieškinyje (žr. 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Mast-Jägermeister / VRDT – Licorera Zacapaneca (VENADO ir kt.)*, T-81/03, T-82/03 ir T-103/03, Rink., EU:T:2006:397, 116 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 251 Todėl Taryba ir Komisija pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas, taip pat *Front Polisario* patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (aštuntoji kolegija)

nusprendžia:

- 1. Panaikinti 2012 m. kovo 8 d. Tarybos sprendimą 2012/497/ES dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo pasikeičiant laiškais dėl abipusių liberalizavimo priemonių, taikomų žemės ūkio produktams, perdirbtiems žemės ūkio produktams, žuviai ir žuvininkystės produktams, dėl 1, 2 bei 3 protokolų ir jų priedų pakeitimo ir dėl Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, dalinio pakeitimo sudarymo, kiek juo patvirtinamas šio susitarimo taikymas Vakarų Sacharai.**
- 2. Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas ir *Front populaire pour la libération de la saguia-el-hamra et du rio de oro (Front Polisario)* bylinėjimosi išlaidas.**

Gratsias

Kancheva

Wetter

Paskelbta 2015 m. gruodžio 10 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Ginčo aplinkybės	1
Dėl Vakarų Sacharos tarptautinio statuso	2
Dėl ginčijamo sprendimo ir jo aplinkybių	4
Procesas ir šalių reikalavimai	5
Dėl priimtimumo	6
Dėl „Front Polisario“ teisės pareikšti ieškinį	6
Dėl ginčijamo sprendimo tiesioginės ir konkrečios sąsajos su „Front Polisario“	9
Dėl esmės	15
Dėl pirmojo ieškinio pagrindo	16
Dėl antrojo ieškinio pagrindo	17
Dėl kitų ieškinio pagrindų	19
Dėl absoliutaus draudimo sudaryti susitarimą, kuris gali būti taikomas ginčijamai teritorijai, buvimo ..	19
– Dėl trečiojo ieškinio pagrindo	19
– Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo	20
– Dėl penktojo ieškinio pagrindo	21
– Dėl šeštojo ieškinio pagrindo	23
– Dėl septintojo ieškinio pagrindo	23
– Dėl aštuntojo ieškinio pagrindo	24
– Pirminės pastabos dėl tarptautinės teisės poveikio	24
– Dėl devintojo ieškinio pagrindo	25
– Dėl dešimtojo ieškinio pagrindo	26
– Dėl vienuoliktojo ieškinio pagrindo	28
– Išvada dėl to, ar yra absoliutus draudimas sudaryti ginčijamoje teritorijoje taikytinus tarptautinius susitarimus	28
Dėl Sąjungos institucijų diskrecijos ir aplinkybių, į kurias jos turi atsižvelgti	29
Dėl bylinėjimosi išlaidų	32